

Бюрогизага Здравнову
от Иреши конци.

Наша Конница

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ
НА БЪЛГАРСКОТО
КОНО ВОИНСТВО

Издава фондът „Нашата конница“ — годишен абонаментъ 60 лв.
Редакция при Кавалерийската инспекция — София, ул. „Регентска“ № 7
Год. XVIII ноемрий и декемрий 1936 г. Кн. 9 и 10

Светинята на 3-и конен полк

Проѣлаба
на
5-и коненъ полкъ,
по случай петдесетъ
години отъ създаването му
(1886--1936)

Материалитъ за този брой е написанъ и събранъ
отъ офицеритъ на полка

Редакционенъ комитетъ:

Председателъ

полковникъ А. ЖИЛКОВЪ

Членове:

г. шт. полковникъ о. з. И. ПЕТРОВЪ

подполковникъ о. з. ИГ. КИКИМЕНОВЪ

подполковникъ Г. ГЕНЕВЪ

М. МИНЧЕВЪ

Редакторъ

полковникъ о. з. ИВ. СТОИЧЕВЪ

по създаването и 3-и конен полк

Към закон, в. в. № 335-907 год.

Другри ми Министре,

Благодарявам вас, която Моятя върна и преданна армия изведе към славната победа на Царя-Освободителя, Императора Александър II-ий, за особеното благоволение и любов към Тая и признание при създаването на първата българска въоръжена сила, благодарността за великата частие що ней се е надявало да участвува рядомъ съ храбрата руска армия въ героичната защита на Шинка и въ славната победа при Шейново, дълбоката признателност, която тя храня към всички руски офицери и унтер-офицери за тяхната грижи и неуморни старания, положени за нейното първоначално създаване, обучение и възпитание, чрезъ които тя става достойна наследника на Българската свобода и независимост, сд нейни неяснени и високопоклонни чувства.

За да дамъ пълнеть изразъ на тия чувства на Моятя върна и преданна армия, Азъ назначахъ Негово Императорско Височество Великиятъ Князь Владимиръ Александровичъ за Шефъ на 17-ий пехотенъ Доростолский полкъ и Нейно Императорско Височество Великата Княгиня Мария Павловна за Шефъ на 3-ий Коненъ полкъ.

Съ пълна увереностъ кажемо Моятя върна и преданна армия ще посрещне съ радостъ и гордостъ тона назначение, които удовлетворява едно нейно отдавнашно желание, излагами Ви да направите потребното шото за напредъ 17-ий пехотенъ Доростолский полкъ да се нариче: 17-ий пехотенъ Доростолский на Негово Императорско Височество Великиятъ Князь Владимиръ Александровичъ полкъ.

3-ий Коненъ полкъ да се именува: 3-ий Коненъ на Нейно Императорско Височество Великата Княгиня Мария Павловна полкъ, а така еждо да нарѣдате шото тия полкове да носятъ установеватъ отъ Мене паметль и форма, Дворецъ Ешкенбургль 12-ий Септември 1907 год.

Фердинандъ

Ло Восния Министре

Министръ на войната при назначаване шефъ на полка, генералъ отъ пехотата
Д. НИКОЛАЕВЪ
1853 г. Българинъ

Другри ми Министре,

Благодарявамъ вас, която Моятя върна и преданна армия изведе къмъ славната победа на Царя-Освободителя, Императора Александър II-ий, за особеното благоволение и любов къмъ Тая и признание при създаването на първата българска въоръжена сила, благодарността за великата частие що ней се е надявало да участвува рядомъ съ храбрата руска армия въ героичната защита на Шинка и въ славната победа при Шейново, дълбоката признателност, която тя храня къмъ всички руски офицери и унтер-офицери за тяхната грижи и неуморни старания, положени за нейното първоначално създаване, обучение и възпитание, чрезъ които тя става достойна наследника на Българската свобода и независимост, сд нейни неяснени и високопоклонни чувства.

За да дамъ пълнеть изразъ на тия чувства на Моятя върна и преданна армия, Азъ назначахъ Негово Императорско Височество Великиятъ Князь Владимиръ Александровичъ за Шефъ на 17-ий пехотенъ Доростолский полкъ и Нейно Императорско Височество Великата Княгиня Мария Павловна за Шефъ на 3-ий Коненъ полкъ.

Съ пълна увереностъ кажемо Моятя върна и преданна армия ще посрещне съ радостъ и гордостъ тона назначение, които удовлетворява едно нейно отдавнашно желание, излагами Ви да направите потребното шото за напредъ 17-ий пехотенъ Доростолский полкъ да се нариче: 17-ий пехотенъ Доростолский на Негово Императорско Височество Великиятъ Князь Владимиръ Александровичъ полкъ.

3-ий Коненъ полкъ да се именува: 3-ий Коненъ на Нейно Императорско Височество Великата Княгиня Мария Павловна полкъ, а така еждо да нарѣдате шото тия полкове да носятъ установеватъ отъ Мене паметль и форма, Дворецъ Ешкенбургль 12-ий Септември 1907 год.

Фердинандъ

Ло Восния Министре

3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ

1886 1936

Войсковитѣ части се раждатъ, живѣятъ и умираатъ. Но силата на организационни нужди, по волѣта на върховни институти, за да се усилѣ народната отбрана, създава се една войскава частъ. Отъ този моментъ тя заживява свой животъ, който е толкова по-красивъ и интересенъ, колкото е по-благороденъ и, преминава презъ повече изпитания. Смертта на войскава частъ, докато държавата съществува, е изключение, едно крайно нежелателно явление. Та и когато, въпреки всичко, разформирването (не по причини отъ военно-етично естество) се наложи, споменитъ за такива части трябва да остане живъ, назначавайки съществуваща частъ за носитель на ония духъ, съ който разформирваната в служила на Родината; тъй живава частъ става позителъ на ония нравственъ капиталъ, който е билъ набранъ чрезъ бълскавитѣ дѣла и саможертви на чиноветѣ на заличената отъ списциѣта на войската.

Тъкмо този нравственъ капиталъ се подлага на преценка следъ известни периоди отъ време, защото неговото качество и количество зависятъ сами отъ волѣта, способността и добродетелитѣ на онызи, които сж минали презъ редоветѣ на частта.

Като се призвнува 50 годишницата отъ формирането на 3-и коненъ полкъ, погледѣтъ на историята се приковава отъ десетки имена и дати, свързани съ победи, съ подвизи, съ саможертви. Нито едно петко по шандарти . . .

Загинали въ войнитѣ: 6 офицери, 3 сверхсрочни и 12 срочни подофицери, 52 ефрейтора и конници.

Награди сж получени: 58 за офицери и 272 за подофицери и конници.

Отъ тѣзи 330 награди, 300 сж ордени и знакове за храбростъ, отъ които на подофицеритѣ се наватъ: 1 знакъ I ст. 6—II ст. и 21—III ст. При сръбно число на бойцитѣ около 40—50 офицери и 1,000 подоф., и конници, загубитѣ сж: за офицеритѣ — около 10%, а за подофицеритѣ на конницитѣ около 6%.

Плътъ на 3-и коненъ полкъ презъ подполковничия му животъ е наистина славенъ. Въ неговитѣ редове записаха имената си въ нашата военна история много доблестни офицери, подофицери и войници, нѣкои отъ които останахи по бойнитѣ полета.

Погледѣтъ върху този плътъ и общата преценка на дѣлата на полка до сега, диватъ право да се почитѣ смяциѣта за найзлѣтно следване и отъ бъдещитѣ поколения.

Отдавайки почитъ на дейцитѣ, минали презъ редоветѣ на 3-и коненъ полкъ, покаяйки се предъ свѣтлата паметъ на загиналитѣ подъ неговия шандартъ, трябва да пожелаемъ на сегашнитѣ и бъдещи офицери, подофицери и конници въ редоветѣ на този полкъ сили, за да запалятъ и възвѣличатъ още повече хубавото име на своя полкъ.

Дано тѣ бъдатъ частливци да празнуватъ стогодишницата му при условия, за достигането на които бѣ съвѣтени първата половина отъ тѣзи стогодишнина.

Слава на 3-и коненъ полкъ!

Шандартитѣ на 3-и коненъ полкъ 1936 г., носенъ отъ шандартникъ фелдфебелъ.

Р. Н. К.

ПО ДРУМА НА СЛАВАТА

Въ паметъ на загиналите и за хвала на живите от 3-и конен полкъ

1.

Полкъ безсмъртенъ и победенъ
въ не една стихийна съчь —
брулилъ те е вѣтъръ леденъ
въ северната степъ далечъ,
и низъ бранните предѣли
конници единъ до другъ
съ буенъ устремъ сж летѣли
презъ земитѣ ни на югъ.

Кой не помни твойта слава
и не е склонилъ глава
предъ такава величава
и съсь вѣчна синева
бойна слава. Кой не помни
устрема неудърнимъ,
подвизитѣ ти огромни
срѣдъ олово, грѣмъ и димъ!

Полкъ победенъ и безсмъртенъ,
твойто име ще ехти
съ незагълъхналия тътенъ
отъ победи, гдето ти
своя щандартъ си развѣвалъ,
та на вѣчни времена
да се носи твойта слава
редомъ съ други имена!

2.

Когато тръбитѣ тръбѣха
край гордия роденъ Балканъ,
Родино, децата ти бѣха
готови отново за бранъ.

Отново съ корава дѣсоница
тѣ грабнаха пушка и мечъ —
и пѣха „Шуми Марица . . .“,
и литнаха, майко, далечъ.

Тамъ, гдето измѣчени брата
очакваха, съ тихъ благословъ,
да блѣсне надъ тѣхъ свободата,
да цѣвне пакъ братска любовъ.

Защото децата ти бѣха
отново готови за бранъ,
когато тръбитѣ тръбѣха
край гордия древенъ Балканъ!

3.

И ти, о, конникъ славенъ,
възседна буенъ конъ,
щомъ чу плачѣтъ сподавенъ
подъ мраченъ небосклонъ.

И звѣнна звѣнка обруя,
гласѣтъ ти прогърмя
навредъ, за да го чуятъ
и въ робската земя.

И блеснаха подкови
низъ она кървава пѣтъ,
где робските окови
отекваха въ звѣнѣтъ

на твоята победа,
о, коннико суровъ,
съ очи, въ които гледа
и храбрость, и любовь!

4.

И стана това, за което
свѣтътъ ще си спомня!..
Небето—
покрито съ есенни мѣгли,
мълчи и неспирно вали
студениятъ дѣндѣ—монотоненъ.
И листъ подиръ листа отроненъ
покрива победния ходъ
надолу, къмъ другъ небосводъ,
където и Арда вѣвъ здрача
синѣе.

И гарвани грачатъ,
и чува се звукъ отъ куршумъ
отсреща, низъ черния друмъ,
където ни дебне противникъ. . .

Мигъ бѣше! Тръбитѣ призивни
подканятъ стихийно за съчь
и буйно отекватъ далечъ,
където, вѣвъ гжсти редици,
ототѣпватъ пакъ врани войници.

О, славенъ и трепетенъ мигъ
и ти звѣнъ отъ сабленъ чиликъ—
размаханъ срѣдъ ераниятъ орди,
отъ конници буйни и горди,
които не знаятъ другъ пѣтъ,
освенъ все напредъ или смъртъ
за дѣла величави, огромни. . .

5:

Юва-бюкъл! И ти ще ги помнишъ,
и ти **Димотика** на югъ —
вѣнци се изплетоха тукъ
отъ слава, отъ кръвъ и отъ лаври,
и лѣха победни литаври,
че иде следъ този подвигъ въ югъ
пакъ подвигъ, че иде и другъ...

6.

Неудърнимъ и смѣлъ, понесенъ
презъ златото на късна есенъ
врагътъ чу твоя лихъ трѣбачъ
дори и при **Деде-агачъ**,
И **Мерхамлж** изтръпна чудно
въ оная утринъ изумрудна,
когато подиръ кратъкъ бой,
ти, полкъ, развѣ шандарта свой
подъ пламналитъ небосклони.
Но твойтѣ буйни ескадрони,
белязани отъ врагна кръвъ,
пакъ не смириха свойта стрѣвъ,
а трѣгнаха по пѣтя славенъ,
по пѣтя достоенъ, стародавенъ,
що ги изведе срѣдъ тъми
далеко — въ юннитѣ земи.
Победни пѣсни сѣ ти пѣли
за кървавия бой при **Велесъ**,
атаката при **Горничетъ**
за шандарта въвъ бранъ развѣтъ
и твойтѣ приказни победи,
за **Гевгели**, отгдето гледа
великиятъ безсмъртенъ день
о, полкъ, за подвигъ окриленъ.
И днесъ незабравими още,
припомнятъ твойта буйна мощъ и
разказватъ още споменъ чистъ
за **Щипъ**, за **Криводолъ** лѣчиствъ.

7.

И въ Добрудна клета,
съсъ златни полета
и сини простори,
за тебе говорятъ —
за твоята слава
въ онѣзъ дни — тогава,
когато ти бѣше
въвъ бой и летѣше

отъ победа къмъ други победи:
при **Узунларъ**,
Топра-хисаръ —
шандартътъ твоя се не сведе,
а, вдигнатъ високо,
наказа нестоко
навредъ враговетъ
и още ни свѣти,
и ще ни свѣти и презъ вѣковетъ.

Завети

написахте съ вашитѣ саби
о, конници храбри,
при **Геренджикъ** и **Первели**
литнахте смѣли,
за смъртъ и победа готови,
за подвизи нови:
при **Кара-Насуфъ** и при **Сарж-юртъ**,
и подвигъ нечутъ
при **Мустафа-ачи** и при **Дудескулъ**,
коннико, храбъръ, кой не ги е чулъ.

8.

Хвала и слава,
коннико скромень,
буенъ и смѣлъ:
нѣма забрава —
свѣтлиятъ споменъ
вѣнци е сплѣлъ.

Вѣнци отъ лаври
безсмъртни кичатъ
твойтѣ дѣла:
гърмятъ литаври,
звезди надничатъ
въ нашта хвала.

Нали ти бѣше
като преграда
отъ твърдъ гранитъ—
нали летѣше
да рещъ съ наслада
за родъ честитъ.

Нѣма забрава —
свѣтлиятъ споменъ
вѣнци е сплѣлъ:
за тебе слава,
коннико скромень,
буенъ и смѣлъ.

Огнялъ Липовски

Ракаровъ,
по личност.

ЖИВОТЪ И ДЪЛА НА 3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ ОТЪ ФОРМИРАНЕТО МУ ДО 1936 год.

(КАЖИ ИСТОРИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ)

3-и коненъ полкъ е четвърти по възраст между нашитѣ конни полкове. Той е формиранъ на 7-и януарий (н. ст.) 1886 г. и на върши 50 годишенъ животъ.

Съ мисли за по-отдавнашното минало и съ радостни спомени за героичнитѣ подвизи на чиновствѣ му презъ войнитѣ, полкътъ отбеляза половинъ вѣковно съществуване, съ вѣра да доживяе стогодишния си юбилей въ границитѣ на обединена България.

* * *

Следъ примирието въ сръбско-българската война, въ ст. София, възъ основа на указа на Н. Вис. Князь Александъръ отъ 23 XII (ст. ст.) 1885 г. подъ № 227, се формира 3-и коненъ полкъ. въ четириескадроненъ съставъ, съ кадри отъ 1-и и 2-и конни полкове и Пловдивския румелийски ескадронъ, а съ коне — отъ Шейновския полкъ и чрезъ реквизиране.

Командирътъ, който е формиралъ полка, е ротмистъръ Ботйовъ Кирилъ, братъ на поета-революционеръ Хр. Ботйовъ.

Освенъ него, имало е трима ескадронни командири (1 ротмистъръ и 2 поручици). 7 поручици, 2 подпоручици и ветер. лѣкарь, а всичко 13 офицери и 1 ветер. лѣкарь.

Унтеръ-офицери, конници, тръбачи и нестроеви е имало всичко 489 души.

Конскиятъ съставъ се е състоялъ отъ: 144 държавно — строеви и 117 реквизирани коне, а всичко 261.

На 27-и януарий 1886 г. князь Александъръ обходилъ казармитѣ и коношнитѣ на новоформирания полкъ и далъ съответни нареждания относно обучението и вътрешния редъ.

Полкътъ, следъ формирането му, престоялъ около 4 месеца въ ст. София. Съгласно съ приказъ по полка № 78 § 11 отъ 19. III. 1886 г., на 20-и мартъ тръгналъ за постоянното си мѣсто квартируване — гр. Пловдивъ, гдето пристигналъ на 24-и мартъ.

По липса на казарми въ Пловдивъ, полкътъ билъ разквартируванъ: щабътъ — въ Околийското управление; 1-и ескадронъ — въ Чалковия чифликъ; 2-и и 4-и ескадрони — въ турскитѣ казарми и 3-и ескадронъ — въ с. Войводиново.

Полкътъ, тъй прѣснатъ, извършвалъ занятията си и се устройвалъ въ домакинско

отношение, като изпращалъ и работници за новостроената се (сегашната) казарма. Въ сѣщото време постепенно се попълвалъ съ хора и коне отъ други части.

На 31-и мартъ 1886 г. полкътъ уволнилъ първия си наборъ и на 1-и априлъ с. г. постъпили млади войници отъ набора 1886 г.

На 15-и августъ с. г., въ 2 ч. сл. пл., полкътъ, въ съставъ 1-и, 3-и и 4-и ескадрони, тръгналъ съ отряда на подполковникъ Муткуровъ за ст. София, съ задача: да възстанови реда следъ преврата и да върне князь Александъръ Батембергъ на престола. Въ тѣзи събития полкътъ взелъ живо участие, като проследвалъ извършителитѣ на преврата до гр. Кюстендилъ. На 28-и августъ се завърналъ въ София.

Съ приказъ по Софийския гарнизонъ № 242 отъ 30-и августъ 1886 г. било наредено, да се произведе на другия денъ парадъ при лагера на 1-и пех. Соф. полкъ. На този парадъ било определено да се дадатъ знамена на южно-българскитѣ полкове. Съ приказъ по полка № 242 отъ 30-и августъ било разпоредено, 1-и ескадронъ да изпрати на другия денъ единъ унтеръ-офицеръ и единъ конникъ, за получаване щандарда отъ Воспитанъ министъ.

Щандардътъ на полка — поручикъ Тодоровъ Недѣлко и унтеръ-офицерътъ Атанасъ Канаревъ въ 9 ч. на 31-и августъ получили въ Министерството на войната, отъ кап. Златоустовъ*), сегашния щандартъ на полка и го отнесли на мѣстото за парада, гдето се извършило освещаването му и предаването му на полка.

На 2-и септемврий 1886 г. полкътъ тръгналъ отъ София за Пловдивъ, гдето пристигналъ на 5-и септемврий.

На 12-и декемврий 1886 г., съгласно съ приказа по полка № 346 отъ с. г., били фор-

Зип. фелдфебелъ А. Канаревъ, първи носителъ на полковия щандартъ, участвалъ въ войнитѣ 1877—78, 1885 и 19 12—13г.

*) Бивш на полковиятъ Златоустовъ М.

Снимки на здания и мѣста, гдето 3 коненз полкз се е разположилз на първо време презз 1886 г.

Мѣстоза, гдето е билларерия. 1 еск. въ с. Войзодиноз.

Здание за 2 еск. въ турскитѣ казарми въ гр. Пловдивъ.

Надесъ за жонитѣ отъ 2 еск. въ турскитѣ казарми въ гр. Пловдивъ.

Здание за Штаба на полка въ гр. Пловдивъ.

Здание за офицеритѣ отъ 3 еск. въ с. Фердинандово.

Здание за 3 еск. въ с. Фердинандово.

Здание за кухня и столозана на офицеритѣ отъ 3 еск. въ с. Фердинандово.

Здание за частъ отъ 3 ескадронъ въ с. Фердинандово (отъ горницитѣ) за хората, а досега за конетѣ.

Банкскъ за конетѣ отъ 3 ескадронъ въ с. Фердинандово.

Здание за хората отъ 3 ескадронъ въ с. Фердинандово.

Здание за хората отъ 3 ескадронъ въ с. Фердинандово.

Здание за 4 еск. въ Чалъковия рифизи.

мирани музикантски хоръ и пестроева команда при полка.

Съгласно съ приказа по полка № 14 § 4 отъ 14-и януарий 1887 г., била формирана първата полкова учебна команда, съ по 8 конници отъ всеки ескадронъ. За завеждащ командата билъ назначенъ ротмистъръ Кюйбашиевъ. По липса на казармени помѣщения, командата била настанена въ „Перинчъ-хамбаръ“.

Съ заповѣдъ по В. В. № 410 отъ 1887 г., за боенъ празникъ на полка билъ опредѣленъ, на първо време, деньтъ 23-и априль — „Гергьовденъ“. Но понеже бившиятъ Румелийски ескадронъ, който послужилъ за кадъръ на полка при формирането му, бѣ взелъ участие въ боя при гр. Пиротъ, то за споменъ на това участие, за дата на бойния празникъ билъ опредѣленъ (зап. по В. В. № 482/87 г.) деньтъ на падането на гр. Пиротъ — 15-и ноемврий.

Презъ есенята на 1888 г. часть отъ строенитѣ се казарми и конюшни били привършени и заети отъ подѣления на полка. Презъ 1889 г. били довършени и останалитѣ помѣщения. Тогава полкътъ, въ пълния си съставъ, се настанилъ въ тяхъ.

Съ указъ № 1 отъ 1-и януарий 1895 г., при полка билъ формиранъ и 5-и ескадронъ, въ съставъ: 106 войници и 75 коня. Командиръ на ескадрона — майоръ Ханджиевъ; старши офицеръ — ротмистъръ Мархоловъ Генко и младши офицери — подпоручицитѣ Станчевъ Димитъръ и Загорски Георги.

На 23-и априль 1897 г., при отпразднуване празника на ордена „За храбрость“, полкътъ взелъ участие въ парада предъ ка-

зармата. Парадътъ билъ приежанъ отъ Нейно Царско Высочество Книгиня Мария-Луиза, облѣчена съ кавалерийски мундиръ и калпакъ, язедша на коня. Възрѣтки проливния дъждъ презъ време на колебеня и парада, Тя поздравила всички гости съ празника и следъ това удостоила съ присѣтствието си обѣда, устроенъ въ казармитѣ на полка — първиятъ Высочайши гостъ на полка въ новитѣ му казарми.

Съ заповѣдъ по полка № 3 § 8 отъ 1898 г., по бюджетни причини, музикантскиятъ хоръ билъ разформиранъ.

На 11-и февруарий с. г., съгласно съ заповѣдъ по полка № 42 § 1, 5-и ескадронъ билъ изпратенъ въ гр. Добричъ, за кадъръ на новосформирания 5-и коненъ полкъ.

Възъ основа на предписанието отъ Кавал. инспекция № 5948 отъ 1898 г. и съгласно съ заповѣдъ по полка № 292 отъ 19-и октомврий с. г., 1-и и 2-и ескадрони отъ полка заминали за постоянно квартируване въ гр. Харманлий. Съ това полкътъ се раздѣля на две части. Опростенитѣ казармени помѣщения и конюшни били заети отъ 2-а пѣх. батарея, а впоследствие — отъ 21-и пѣх. Средногорски полкъ.

При конфликта съ Ромъния, по поводъ убойството на Михайлану, дивизионитѣ отъ Харманлий и Пловдивъ, възъ основа на повѣрителната телеграма № 54 отъ м. августъ 1900 г., отъ Инспектора на конницата, били съсрѣдоточени въ с. Икъ-калѣнларъ, на Добруджанската граница. Завърнали се оттатъ на 10-и октомврий с. г.

Съгласно съ заповѣдта по полка № 182 отъ 24-и септемврий 1903 г., 1-и и 2-и еска-

Подвѣтъ въ коненъ строй презъ 1896 г.

Подофицерите от 3-и конен полк през 1896 г.

дрони се прибрали от гр. Харманлий в гр. Пловдив и били разквартирувани в бившата возарска рота — сегашната казарма на 2-о полково домачинство (южно от шосето Пловдив—Кричимъ).

Съ заповѣдъ на полка № 47 § 7 отъ м. февруарий 1905 г., наново билъ формиранъ музикантски хоръ, но просъществувалъ само до 1-и януарий 1909 г. Оттогава до днесъ полкътъ е безъ музика.

Съ Височайша телеграма, подадена отъ Лордимъ на 4-и септемврий 1907 г., Н. Ц. Вис. Князътъ назначилъ за шефъ на полка Нейно Императорско Височество Великата княгиня Мария Павловна и заповѣдалъ да се носи нейниятъ вензелъ, като се измени кантътъ на облъклото отъ червенъ на оранжевъ.

* *

Следъ 27-годишна мирновременна дейностъ, дойде моментътъ — полкътъ да воюва за свободата на останалитѣ подъ робство братя.

На 16-и септемврий 1912 г. полкътъ, въ мирновременния си съставъ, се превози по ж. п. линия и на 17-и с. м. се разтовари на гара Търново-Сеймень (Симеоноградъ), отдето се отправи за гр. Харманлий. Тукъ го завари и обявяването на мобилизацията. Рано сутринта на 18-и септемврий полкътъ, въ състава на сборната конна бригада, тръгна за с. Яржеловци (Бисеръ), съ задача — да разузнава, охранява и изучава граничната линия.

Отъ 17-и септемврий до 5-и октомврий полкътъ постепенно се попълни съ хора и коне отъ допълващия ескадронъ, като се

мѣсти въ района на с. с. Хебиччево, Козлуджа и Корашли, гдето на 5-и октомврий го завари обявяването на войната*).

Полкътъ, въ състава на сборната конна бригада, на 5-и октомврий получи заповѣдъ, да премине границата, съ целъ — да унищожи противника и достигне дѣсныя брѣгъ на р. Арда. Полкътъ премина границата при турския пограниченъ постъ „Мешелика“, който овладѣ съ бой, и настѣпи въ турска територия.

На 16-и и 17-и октомврий полкътъ водѣ боеве до лѣвия брѣгъ на р. Арда. На 8-и октомврий въ с. Узунъ-кьой получи заповѣдъ, да продължи разузнаването си въ посока на с. с. Куртъ-кьой—Хамзачъ—Керезли—Юва-бюкъ. Въ разузнавателна частъ се изпрати 2-и ескадронъ, който, срещнатъ отъ противника съ пущенъ огънь отъ височинитѣ, северно отъ с. Юва-бюкъ, спрѣ се и се подготви да атакува. Сящиятъ ескадронъ бѣ поддрепенъ съ части отъ полка. Тукъ е първата конна атака, въ която части отъ полка получиха бойното си кръщение. Загуби: убити — 1 офицеръ и 1 войникъ и ранени — 1 подофицеръ и 2 войника.

Отъ 9-и до 16-и октомврий полкътъ настѣпи въ обща посока на гр. Дикотика.

На 17-и октомврий сборната конна бри-

*) 4-и ескадронъ остана въ Пловдивъ за охрана на ж. п. линия, а следъ това замина за Хасково—Одринъ. 1-и полусескадронъ остана въ Кърджалийския отредъ и се приставили къмъ полка едва въ гр. Сересъ презъ м. май 1913 год. а 2-и полусескадронъ — приданъ къмъ източния секторъ на обсадната — II-а армия.

гада бѣ въ с. Кулакдж и получи заповѣдь, да разузнава зоната с. Караджели — гр. Димотика — с. Узунъ-юнио — с. Кулакдж — с. Чанчи—Хавса и да земе линията гр. Димотика—с. Арнуутъ-къой—Чанчи. Полкътъ изпълни дяденитѣ му нареждания — да изпрати разузнавателни и охранителни елементи и да настѣпи съ главнитѣ сили на бригадата. Водѣ бой за овладяването на гр. Димотика и на 18-и октомврий влѣзе въ града. Загуби: убити — 1 подофицеръ и 1 конникъ

отъ по-силень противникъ съ артилерия, се оттегли сѣщия день въ гр. Софлу. На 19-и ноемврий настѣпи за гр. Фере. съ задача — да спре и плени отряда на Яверъ паша, преследванъ отъ западъ отъ Кърджалийския отредъ.

Отъ 10-и до 16-и ноемврий полкътъ водѣ боеве съ отряда на Яверъ паша, като го принуди да иска примирие. На 17-и ноемврий къмъ 14 ч., между с. с. Мерхалиж и Теке, стана сдването на Яверъ пашовия

Офицеритѣ отъ полка въ 1936 г. съ командира на полка подполк. Ражаровъ

и ранени — крѣтъ на полка, полковникъ Велчевъ и 4 конници.

Отъ 19-и до 24-и октомврий полкътъ бѣше въ с. Сейменли и изпълняваше разузнавателна служба въ посокитѣ: Димотика—Одрипъ—Чанчи.

На 25-и октомврий полкътъ получи заповѣдь, да настѣпи за гр. Димотика—гр. Софлу. съ задача — да разузнава въ посока на гр. Деде-агачъ и да влѣзе въ свръзка съ Кърджалийския отредъ. При настѣпленieto си до гр. Деде-агачъ, полкътъ водѣ частични боеве съ прѣснати малки турски части. На 5-и ноемврий, при с. Бидекли, плени идещия откъмъ гр. Фере влакъ и на 6-и ноемврий влѣзе въ гр. Деде-агачъ. Но, при натискъ

отредъ. Пленницитѣ се отведоха отъ полка въ тила на армията.

На 18-и ноемврий полкътъ трѣгна за източния секторъ на Одринската крепостъ и на 27-и ноемврий пристигна въ с. Абаларъ. На 28-и ноемврий бѣ придаденъ къмъ Кърджалийския отредъ, съ задача — да охранява брѣга на Мраморно-море. За тази целъ полкътъ се отправи за гр. Кепанъ—Малиара и Родосто, гдето изпълни възложената му задача.

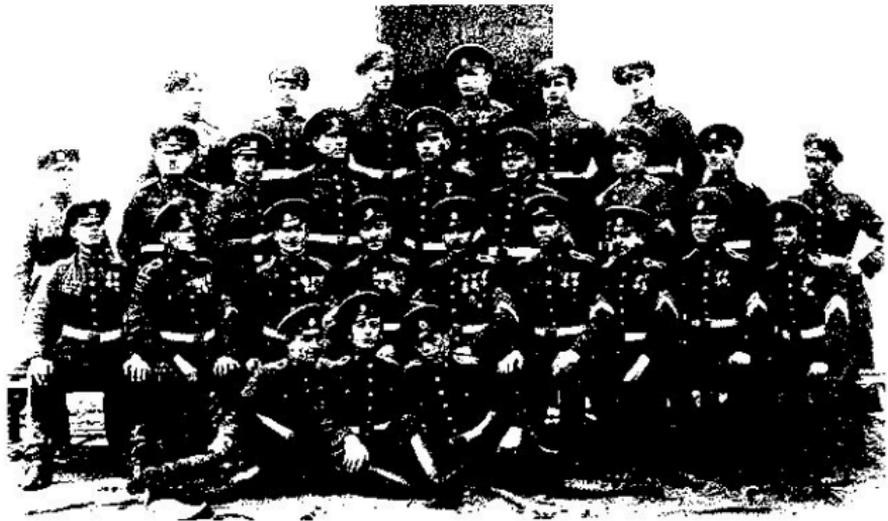
На 29-и януарий 1913 г. полкътъ премина отъ състава на Кърджалийския отредъ въ състава на конната дивизия, отъ която получи задача: да охранява участъка на рѣката, южно отъ гр. Радосто до чифлика

Узунлий-Калаузлу, И тази задача бѣ изпълнявана чакъ до 12-и априль.

На 13-и априль полкътъ, въ състава на конната бригада, тръгна за гр. Цариградъ.

На 15-и май полкътъ излѣзе отъ състава на сборната конна бригада и на 20-и май пристигна въ с. Габербъ. Тукъ влѣзе въ подчинение на III-а армия, отъ която получи за-

Следъ двегодишна мирновременна подготовка, на 1-и октомврий 1915 г. полкътъ дигна отново сабя съ неуморно дѣйствица, за разплата. И воюва отъ 1915 до 1918 г., а именно: отъ 1-и октомврий 1915 г. до 12-и юний 1916 г. — въ Македония; отъ 11-и юний до 8-и септемврий 1916 г. — въ Сър-

Подофицерскѣ отъ полка въ 1936 г.

дача — да разузнава и наблюдава посокитѣ: Бански-долъ, гр. Трънъ, гр. Цариградъ и къмъ Крупецъ.

На 15-и юний полкътъ получи заповѣдь — да изпрати: 1 ескадронъ — къмъ 13-а пех. дивизия; 2¼ ескадрона — къмъ 1-а пех. дивизия; 1 взводъ — къмъ щаба на 5-а пех. дивизия; 1 взводъ — при щаба на III-а армия и 1 т. к. взводъ — на 6-и коненъ полкъ, като щаботъ на полка остане при 13-а пех. дивизия. Така прѣснатъ, полкътъ взе участие въ междусъюзническата война. Въ боеветѣ отъ 16-и до 18-и юний полкътъ даде убити: 1 офицеръ, 2 подофицери и 1 войникъ.

На 29-и юний полкътъ се събра на гара Драгоманъ въ пълния си съставъ. На 7-и августъ се завърна въ гр. Пловдивъ, гдето се и демобилизира.

На 9-и августъ, съ останалитѣ на служба два набора войници, полкътъ се отправи за турската граница, съ задача — да заеме гр. Кърджали. Завърна се на 3-и ноемврий.

като укупационни войски, отъ 8-и септемврий до 27-и ноемврий 1916 г. — въ Добруджа; отъ 28-и ноемврий 1916 г. до 6-и януарий 1917 г. — въ Ромъния; отъ 6-и януарий 1917 г. — въ Добруджа, а въ 1918 г. — пакъ въ Сърбия и Македония.

Въ изброснитѣ по-горе театри на военни дѣйствица, полкътъ участвува въ следнитѣ по-големѣ боеве:

Въ състава на главнитѣ сили на 1-а конна дивизия, на 5-и октомврий 1915 г. получи заповѣдь, да атакува въ коненъ строй отстъпващъ пехотенъ сръбски полкъ, съ две орджия, при Криводолъ. Въ цѣлия си съставъ, въ разгнать строй, настигна отстъпващия противникъ и спомогна за унищожението му.

Въ състава на сборната конна бригада (3-и и 5-и конни полкове), на 28-и ноемврий 1915 г. получи заповѣдь, да заеме с. Горничеть. Успѣ да заеме селото, обаче, притиснатъ отъ много по-силенъ противникъ, се

оттегли на височините, около 3 км. южно от с. Горячето.

На 29-и ноември, където съставът на сборната конна бригада, получи заповед, да преследва отстъпващия към гр. Гевгели противник. При изпълнение на тази задача, 4-и ескадрон настъпва по шосето с. Мойна — Гевгели една французка рота, атакува я и я пленява.

В съставът на окупационните войски, за района Призрен, Прищина, Лъсковец, Прокупле, Лебани и Нилъ, като спомогна на административните власти за усмиряване населението, унищожаването на разбойническите чети и очистване района от съмнителни личности, както и за прибиране и реквизиране на хранителни и други припаси. През всичкото време, въ окупационния район цареше пълен ред.

В съставът на 2-и конна бригада, въ началото на м. септември 1916 г. бѣ превзетъ въ Добруджа. На 19-и септември получи задача: да настѣпи отъ с. Амузача къмъ с. Узунларъ, съ целъ — да отблъсне неприятелските вехотни вериги отъ хребета Балабанлий, като по този начинъ даде възможностъ на нашата артилерия да се доближи до главната неприятелска позиция на линията Топра-хисаръ—Узунларъ. Настѣпи въ коненъ строй. На 5—6 км. отъ с. Узунларъ се спеша усилено и настѣпи енергично, обстрелванъ отъ неприятелските патрулни вериги, отстъпващи по хребета Балабанлий къмъ главната позиция. Така, безпирно, достигна на 200—300 кр. отъ главната позиция на противника, южно отъ с. Узунларъ; но, посрещатъ отъ силен пушеченъ огънь,

бѣ принуденъ да залегне на открито и презъ цѣлия денъ водѣ бой, обстрелванъ съ кръстосанъ огънь отъ няколкократно по силно противникъ, безъ да може да се околеа, да липса на похотенъ оконеченъ инструментъ. И безъ ножове на карабините дори, продължи да се бие, готоя вътки мигъ да отбие вѣроятните атаки, както презъ деня, така и вечерята, до 22 ч. Загуби: убити — 1 офицеръ и 5 войници; ранени — 38 войници.

Въ съставът на 2-а конна бригада (последната въ съставът на 1-а конна дивизия), на 21-и септември 1916 г. получи заповѣдъ при Мустафа-ачи, да атакува въ коненъ строй противника, застрашаващъ да вземе околните на придадената къмъ дивизията пехотна дружина (отъ 16-и пех. полкъ) и на 1-а конна батарея. Къмъ 18 ч. 20 м., по ескадронно и последователно, атакува въ коненъ строй и не само спира неприятелското настѣпление, но и принуждава противника да отстъпи въ паническо бѣгство. Загуби: убити — 11 конници и 41 коня; ранени — 29 конници и 33 коня.

Въ съставът на 2-а конна бригада, на 23-и септември 1916 г. настѣпи отъ с. Капуджи къмъ с. Геренджикъ. Въ 4 ч. сл. пл. получи заповѣдъ, да атакува и вземе с. Геренджикъ, което противникътъ заемаше съ пехотни и конни части. Въ съставът—два конни и единъ картеченъ ескадрон, настѣпи въ коненъ строй и, съ безпирно движение, подъ градъ отъ куршуми, принуди противника да отстъпи. Къмъ 19 ч. 4 м. овладѣ селото безъ никакви загуби.

Отъ 24-и септември до 19-и октомври, въ съставът на 1-а конна дивизия, участвува

Група войници отъ полка на служба въ 1936 г.

Общ изглед на иззарения район на 3-и конен полк в гр. Пловдив — 1936 г.

въ всички боеве около Первелий и к. *№1*. Отъ 20-и до 26-и октомврий, въ състава на 2-а конна бригада, взе участие въ бовете около Такиръ-гьолъ, Кюстенджа, Кара-Муратъ, Коджа олу и Сатись-кьой.

Отъ 27-и октомврий му се възложи, да разузнава по посока на Кара-пилитъ, Сарж-гьолъ, Принципие Николай и да наблюдава шосето за Баба-лагъ. Съ пристигането му източно отъ Сарж-гьолъ, бѣ спрѣнъ отъ противниковъ коненъ полкъ (б ескадрона), който заемаше с. Сарж-гьолъ и височинитъ, източно и североизточно. За откриване на пѣтя си, въ съставъ—два конни и единъ кареченъ ескадронъ, атакува въ коненъ строй, разбѣ противника (който отстъпи къмъ с. Бей-даутъ) и овладѣ с. Сарж-гьолъ. Загуби: ранени — 1 конникъ и 2 коня; въ неизвестност — 1 конникъ и 1 конь.

Въ състава на сборната пех. дивизия, на 2-и ноемврий 1916 г. получи заповѣдъ, да настѣпи отъ с. Коджа-лакъ по пѣтя Тари-верде—с. Принципие Николай, да бие всѣки срещнатъ противникъ и да земе с. Принципие Николай. Къмъ 15 ч., усиленъ съ една дружина и една батарея, атакува заетитъ отъ противника коти *177, 152 и 104*, южно отъ с. Сарж-юртъ, и височинитъ, северно отъ това село, и овладѣ селото, безъ никакви загуби.

Въ състава на дѣсната предна охрана на сборната пех. дивизия, отъ 3-и до 10-и ноемврий 1916 год. взе участие въ всички боеве около Коджа-лакъ, Тари-верде и Пелитлий.

На 11-и ноемврий 1916 г. въ 11 ч. 15 м. въ с. Пелитлий получи заповѣдъ, да настѣпи къмъ с. Дуанджий. Съ пристигането си въ това село, по свой починъ, предприе конна атака срещу единъ руски коненъ полкъ, атакуващъ наши три пех. взвода въ с. Кара-Насуфъ и к. *№1*, и го отблъсна, като спаси частъ отъ обходениятъ, обречени на явна гибель, наши пехотинци.

Въ състава на дѣсната предна охрана на сборната пех. дивизия, отъ 12-и до 21-и ноемврий разузнаваше зоната между Черно-

море и пѣтя с. Кирипликъ, с. Тосковъ, с. Кулелий, с. Мъмниково, Сарж-гьолъ, като поддържаше свързка на западъ съ 1-а конна дивизия и охраняваше посокитѣ въ споменатия участъкъ.

Следъ това бѣ прехвърленъ да действа по лѣвия брѣгъ на Дунава.

Въ състава на 2-а конна бригада, на 10-и и 11-и декемврий, получи заповѣдъ, да настѣпи, заедно съ конната батарея, за с. Раши. Мунтени-Бъзау, съ задача — да плени останалъ руски обозъ и да продължи къмъ Ревига-нова. За изпълнение на тази задача, премина на пароми р. Яломница, при с. Раши; обаче, притиснатъ отъ настѣпили голѣми неприятелски сили, повърна се въ с. Раши, гдето, въ пешн строй и оконанъ, успѣ да спре неприятелското настѣпление. На тази позиция остана до 16 ч. на 12-и декемврий, когато се оттегли и влѣзе въ състава на 2-а конна бригада.

На 15-и декемврий 1916 г., като предна охрана на 2-а конна бригада, получи заповѣдъ, да настѣпи отъ с. Гривница по пѣтя Транъ—Рашиорж—Татарулъ. Енергично настѣпи въ тази посока, като достигна с. Татарулъ, заето отъ неприятелската задна охрана, въ съставъ около 1 пех. полкъ и 1 ескадронъ. Къмъ 12 ч. влѣзе въ бой съ противника и къмъ 16 ч. го принуди да отстъпи, като залови пленници и много жельзнопътенъ материалъ (около 300 возона съ 14 машини, на гара Додескулъ). Следъ това получи задача, да настѣпи къмъ с. Инсурацей, гдето води ношенъ бой за завладяването на това село.

Къмъ 15 ч. 25 м. на 16-и декемврий получи заповѣдъ, да настѣпи къмъ с. Флеанка. Настѣпи презъ с. Татарулъ и на 18 ч. и 30 м. влѣзе въ състава на 2-а конна бригада.

Въ състава на 2-а конна бригада, отъ 17-и до 28-и декемврий води боеве съ отстъпващитѣ руски и ромънски войски въ посока на г. Серетъ, а, следъ превземането на гр. Браила, остана въ този градъ до 7-и януарий 1917 г., за извършване разузнавателна служба до р. Серетъ.

На 8-и януарий 1917 г., въ състава на 2-а конна бригада, тръгна за Добруджа, премина р. Дунавъ при гр. Хърсово, по построения отъ австрийскитѣ войски понтоненъ мостъ, и на 13-и януарий се установи въ с. Аджи-гьолъ, гдето влизе въ състава на конната дивизия.

Отъ 13-и януарий 1917 г. до 24-и юний 1918 г., посмѣнно, носи охраната на дѣсния брѣгъ на р. Дунавъ, въ участъка с. с. Гьрнъ и Долина Дунавска — с. Мору-гьолъ. Тукъ имаше схватки съ рускитѣ постове, охраняващи лѣвия брѣгъ на Св. Георгиевския ржавъ.

На 25-и и 26-и юний 1918 г., по ешалонно, бѣ преозенъ за гр. Парачинъ и гр. Кюприя — въ Сърбия, въ разторждане на Шаба на действащата армия. Тукъ остана до 24-и септемврий.

На 25-и и 26-и септемврий с. г., по ешалонно, бѣ преозенъ до гр. Куманово, а отъ

тамъ замина за гр. Св. Николе, съ задача — да помогне на нашитѣ отстъпващи войски.

Отъ 27-и септемврий полкътъ бѣ прѣснатъ по ескадронно въ разузнаване на важнитѣ посоки въ участъка на 2-а пех. дивизия и, съ боеве за почелене време, се оттеглише въ северна посока. На 8-и октомврий се събра въ с. Мряморъ — Софийско. Тукъ на 15-и октомврий се демобилизира и на 21-и с. м., по обикловенъ пътъ, се отпрати за постоянното си мѣстоквартируване — гр. Пловдивъ.

* *

Отъ изнесенитѣ кратки исторически бележки се вижда, че 3-и коненъ полкъ, единъ отъ първитѣ по формиране, е десетъ участивъкъ въ войнитѣ ни за обединението.

Когато се чествува 50-годишното му съществуване, нека си спомнимъ за даденитѣ отъ него жертви — заветенъ пригѣръ на сегашнитѣ и бждещи чинове отъ полка!

Митревъ,

изплатенъ отъ конницата

КОННАТА АТАКА ПРИ с. ЮВА-БЮКЪ

8-и октомврий 1912 г. Мряненъ есененъ день. Вали дъждъ. Въ изпълнение на своята задача: разузнаване къмъ с. с. Сейменли — развалили Чифликъ — Караджали — Димотика, — сборната конна бригада на полковникъ Таневъ (3-и и 6-и конни полкове) трѣбваше да премине възможно най-скоро р. Арда, за да може да изгълни и втората си задача: разрушение на желѣзнопътната линия Одринъ — Димотика, въ участъка Ениоглу—Чандли.

Сутринта, въ 8 ч. 30 м., разузнавателниятъ ескадронъ на ротмистъръ Смиловъ (отъ 6-и коненъ полкъ), настѣпвайки отъ с. Куртъч-кой, гдето бригадата бѣше нощувала, за с. Силбиюкомъ, се натъкна на турски части, заели височинитѣ предъ с. Хамзачъ. Завърза се престрелка. Следъ малко турцитѣ отстъпиха.

Поводъ за ново настѣпление на турцитѣ, дадоха обозитѣ на бригадата. Тѣ бѣха нощували въ с. Урумъч-кой и, за да се прибератъ къмъ бригадата въ с. Куртъч-кой, трѣбваше да минатъ презъ с. Силбиюкомъ, намиращо се въ турски рѣде. Ето защо, наложи се, обозитѣ да минатъ презъ с. Козлуджа и да отидатъ въ с. Кара-баа, гдето да чакатъ заповѣдъ. Това движението на обозитѣ, турцитѣ смѣтнаха за отстъпление на нашитѣ части и велнага преминаха въ настѣпление отъ с. Кочашъ, презъ р. Арда, за с. Силбиюкомъ, а оттамъ за с. Юва-бюкъ и с. Хамзачъ. Къмъ 15 ч. се получи донесение, че по височинитѣ, северно

отъ с. Юва-бюкъ, се появили нѣколко турски постове, които стреляли по разузнавателнитѣ ни органи.

Крътъ, на 3-и коненъ полкъ, полковникъ Юрд. Велчевъ, по заповѣдъ на бригадния шефъ, изпрати ротмистра Раишкова, съ полусескадронъ отъ 2-и ескадронъ, да подкрепи ротмистра Смиловъ и, следъ изгонването на

Ротмистъръ Н. Камилевъ (полковъ, б. а.)

турцитѣ, да остане въ разузнавателна часть на бригадата — да разузнава по брѣговетѣ на р. Арда до второто нареждане.

Въ това време бригадата излизе на югъ отъ с. Куртъч-кой и застава въ сборенъ редъ. За общъ нѣкъ на ескадронитѣ, коман-

Славни спомени оставяха подире си. На 8-и октомври сл. пладне, въ вихрената атака при с. Ювабюк. 3-и конен полк загуби своя предан на дълга вахмистър Ставри Димитров, който загина за величието на

Царь и Родина и за вѣчна слава и горлостъ на 3-и конен полк.

За неговия подвигъ, съ Височайша заповѣдъ той бѣ произведенъ въ чинъ „подпоручикъ“.

П. Спиридоновъ.

подполковникъ

БОЯТЪ НА СБОРНАТА КОННА БРИГАДА ПРИ ГР. ДИМОТИКА НА 18. X. 1912 г.

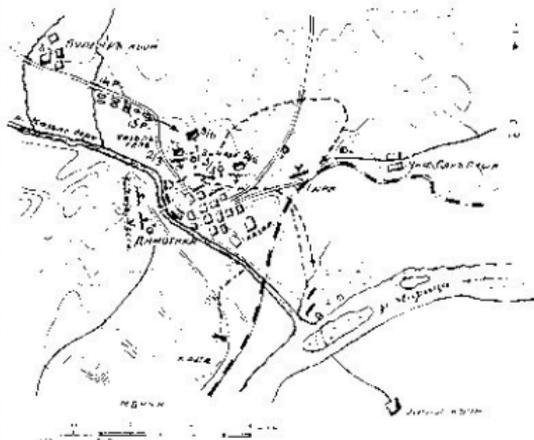
Отъ редицата босве, допринесли за пълната победа надъ врага, е и този при гр. Димотика. Той се води отъ сборната конна бригада (3-и и 6-и конни полкове), усилена съ една пехотна дружина (4 роти).

На 17-и октомврий 1912 г., въ 16 ч., сборната конна бригада получи заповѣдъ — да заеме линията Димотика — Арнаутъ-жой — Чанги. Въ изпълнение на тази задача, въ 7 ч. 30 м. на другия денъ бригадата настѣпа отъ с. Кулакля, по пътя за гр. Димотика. Въ предна охрана бѣ назначенъ 2-и ескадронъ отъ 3-и конен полкъ, съ единъ т. к. взводъ, подъ командата на полковникъ Бояджиевъ П. Челната стража се командуваше отъ ротмистъръ Рашиковъ П. Изпратени бѣха три охранителни развѣди по 6 души. Челниятъ развѣдъ се командуваше отъ ротмистъръ Кемилевъ Н. Главнитѣ сили (1-и ескадронъ отъ 3-и конен полкъ, 2-и каретченъ взводъ, два ескадрона отъ 6-и конен полкъ и пехотната дружина) бѣха подъ началството на кра на 3-и конен полкъ, полковникъ Велчевъ Йорд.

Къмъ 9 ч. 30 м. дружината пристигна въ с. Куруджикъ-жой и тамъ остави 15-а и 16-а роти, а другитѣ две роти продължиха по пътя следъ конната бригада. Къмъ 11 ч. 30 м. челната стража влѣзе въ с. Булгаръ-жой и отъ мѣстното население узна, че въ гр. Димотика има турци: около 120 редовни войници и около 300 души башибузукъ. Въ сѣщото време челниятъ развѣдъ влѣзе въ града на галопъ, съ свалени карабини, стигна въ казармитѣ и откри огънь по противника, който по това време се хранѣше на двора. Настана голяма паника у турцитѣ. Но, когато разбраха, че срещу тяхъ е само развѣдъ отъ 6 души, съ единъ офицеръ, бързо се окопиха и заповинаха да стрѣлятъ по развѣда. Въ сѣщото време по него почнаха да стрѣлятъ и отъ прозорцитѣ на къщитѣ въ града. Развѣдътъ

се отегли и зае височината „Къзълъ-тепе“. Загуби: ранени 2 конника и 2 коня.

Турцитѣ набързо заеха северната и западната крайнини на града. Челната стража, 15 души, на галопъ се присѣдини къмъ челния развѣдъ на височината „Къзълъ-тепе“. Предната охрана, като чу стрелбата, сѣщо бързо се изкачи при челната стража, зае позиция и откри огънь по северната крайнина на града. Главнитѣ сили, като срещ-

Скъца за положението около Димотика къмъ 13 ч. на 17. X. 1912 г.

наха раненитѣ войници, на галопъ и трѣсъ догониха предната охрана и се спрѣха на шосето задъ „Къзълъ-тепе“. Тамъ дочакаха кра на бригадата, който се бѣше спрѣлъ при с. Булгаръ-жой, да развита срещнати, и двата откъмъ страната на неприятеля, турци. Въ сѣщото време се донесе отъ предната охрана, че отъ изтокъ се движатъ неприятелска конница. Крътъ на бригадата заповѣда: единъ полусескадронъ отъ челния 3:3 ескадронъ да настѣпи отъ североизтокъ и да удължи лѣвия флангъ на предната охрана (което се изпълни веднага), а другиятъ полусескадронъ да премине р. Къзълъ-дере и

наха раненитѣ войници, на галопъ и трѣсъ догониха предната охрана и се спрѣха на шосето задъ „Къзълъ-тепе“. Тамъ дочакаха кра на бригадата, който се бѣше спрѣлъ при с. Булгаръ-жой, да развита срещнати, и двата откъмъ страната на неприятеля, турци. Въ сѣщото време се донесе отъ предната охрана, че отъ изтокъ се движатъ неприятелска конница. Крътъ на бригадата заповѣда: единъ полусескадронъ отъ челния 3:3 ескадронъ да настѣпи отъ североизтокъ и да удължи лѣвия флангъ на предната охрана (което се изпълни веднага), а другиятъ полусескадронъ да премине р. Къзълъ-дере и

да вземе височините, западно от гр. Димотика.

Вторият полускадрон на ротмистър Загорски Г. (3/3) се насочи на тръс към блатливата рѣка и затърси бродъ, но не намери такъв и затова прегаз дълбоката р. Къзъл-тепе. Съ единия взводъ взе височината, западно от града, а съ другия — височината, югоизточно от града. Спешни се и открити огъни. Изпрати развѣда на югъ.

Крътъ на бригадата се изкачи при т. к. взводъ на предната охрана, на в. „Къзъл-тепе“, отгдето видѣ, че противникътъ е заел позиция, като е залегнал въ вколания път между гробищата и северната крайнина на града. Никаква неприятелска конница нѣмаше: виденото бѣ наши развѣди. Бригадниятъ кръв веднага заповѣда: да дойде бързо на позиция и другиятъ каргаченъ взводъ, а 2/6 ескадронъ да се спешни и да удължи фланга на лѣво. Изпрати се заповѣди и до дружината: двестѣ роти побърже да пристигнатъ на в. „Къзъл-тепе“.

Въ 12 ч., пладнѣ, нашитѣ части заеха изходната си позиция. Огнѣтъ се засили и отъ дветѣ страни. Двестѣ роти настѣпиха смѣло и стигнаха на 300 кр. до противника.

Крътъ на бригадата въ 15 ч. 30 м. заповѣда — да се усили стрѣлбата. Следъ това се подаде сигналътъ „известка“ и частитѣ се понесоха въ атака. Противникътъ не дочака удара. Съ една частъ отстъпи на югъ, къмъ казармата, съ друга — се отбръняваше отъ къщитѣ, а съ трета — зае позиция, югозападно отъ гр. Димотика — калето. Срещу противника на самото калѣ, поручикъ Чунчовъ Н. и подпоручикъ Станишевъ М. изнесоха на рѣце една каргачина и съ огъня и заставиха противника да отстъпи въ бѣгство. Веригитѣ съ бой преминаха града. Крътъ на бригадата заповѣда на нѣка на главнитѣ сили, да проследва прѣснатия и отстъпващъ въ безредие противникъ, между гарата и града, къмъ брѣга на р. Марица.

Полковникъ Велчевъ заповѣда — ротмистъръ Медниковъ да го следва съ ескадрона си. Отначало въ взводна колона, съ извадени сабли, ескадронътъ се разсипа и на галопъ се навърволи върху отстъпващия, презъ черничевитѣ градини къмъ брѣга на р. Марица, противника. Тукъ, въ блатистата и мочурлива почва, бѣха изстрѣчени 60 турци. Отдѣлни конници нагазиха дълбоката Марица и изсѣкоха търеснитѣ спасеници, нагазили до шия въ водата, неприятелски войници. Въ

Полкътъ даде скъпи жертви, една отъ които бѣ крътъ му, полковникъ Велчевъ, тежко раненъ въ ржкопашния бой; убити

— 7 конници и 4 кояи и ранени — 16 войници и 7 кояи.

Отъ 19-и до 25-и октомврий сборната конна бригада получи и изпълни нѣколко задачи по разузнаване въ посоцитѣ. Одринъ — Димотика — Ортакьой и пона западъ, като за целта напусти гр. Димотика.

На 25. X. бригадата получи заповѣди — да очисти промькналитѣ се противникови части и башибузукъ, южно отъ с. Арца къмъ Димотика, като се стареае да завладѣе и запази моста при станция Кулели-Бургастъ.

Въ изпълнение на тази задача, на 26-и октомврий 9 ч. 30 м. бригадата повторно застъпи презъ с. с. Кадж-кой — Българь-кой за къмъ гр. Димотика. Въ с. Кадж-кой, гдето бригадата престою до 13 ч., се изпрати нареждане: „При влизане на бригадата въ града да бѣде посрещната официално отъ властитѣ и гражданството“. И действително, въ 15 ч. официалнитѣ власти, духовенството и цѣлото гражданство, посрещнаха бригадата въ северната крайнина на града. Въ момента, когато бригадниятъ кръв държеше речъ, единъ конникъ си пробиваше път съ кояи си между посрещатитѣ и предаде донесение, съ следното съдържание: „На изтокъ отъ чифлика една рота мустафѣзи открити огъни и настѣпва за гр. Димотика, по върховестѣ на северозтокъ“. Тържеството се прекрати. Бригадата се повърна налѣво кржгомъ и по шестото обходи височината „Къзъл-тепе“. Насочи се на изтокъ къмъ чифлика Сакъ паша, като се развърна въ боевъ речъ. 2/3 и каргаченитѣ ескадрони бѣха слесени на височината, северно отъ чифлика Сакъ паша. 2/6 ескадронъ се насочи къмъ дѣкия флангъ на противника, спешни се и се почна отгесви бой отъ 1,500 кр. Противникътъ не бѣше повече отъ 40 души, заели позиция на 4 км. източно отъ гр. Димотика. Останалитѣ ескадрони, въ коненъ строй, застанаха по лѣва задъ 2/3 ескадронъ. Боятъ бѣше вѣлъ. Противникътъ отстъпикъмъ р. Марица, а бригадата се прибра за пошуване въ 22 ч. 30 м. въ източната крайнина на гр. Димотика, въ очаквателно положение. Къмъ полунощ хората и конетѣ едва можах да се нахранятъ. Охраната се зае отъ 3/6 ескадронъ.

Така, при студено и вѣтриното време, едно негодни донесение стана причина да се изморява цѣлата бригада за 40 души башибузукъ, съ които може да се разправи единъ полускадронъ!

Въ бой на 18-и октомврий, за засмането на гр. Димотика, има много, което да служи за назиране.

Кужухаровъ.
майоръ

БОЯТЪ ОКОЛО МЕРХАМЛЖ-ТЕКЕ.

(ПЛЕНЯВАНЕ КОРПУСА НА ЯВЕРЪ ПАША)

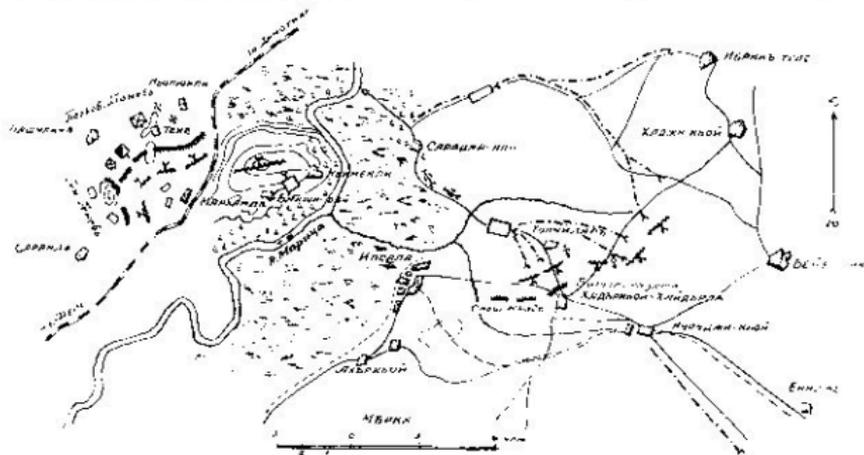
Цѣлниятъ боевъ пѣхтъ на 3-и коненъ полкъ е върволица отъ подвизи. Единъ отъ тѣхъ е участието му въ пленяването на Яверъ пашовия корпусъ при с. Мерхамлж, на дѣсныя брѣгъ на р. Марица.

Конната бригада на 14. IX. 1912 г. настъпи отъ гр. Софлу за с. Теке, като за свое охранение изпрати въ предна охрана 3/3 ескадронъ, карт. ескадронъ и 4/10 дружина, съ 5/6 не с. с. батарея. Непосрѣдствено следъ предната охрана, се движеше цѣлата конна бригада.

Отъ донесение на разѣздигѣ, накацали като орли около своята пличка, се виждаше, че противникътъ е заелъ гребена отъ к. 123 до с. Мерхамлж и на западъ отъ него. Кон-

фронта на предната охрана и охраняващо дѣсныя флангъ на отряда. 13/10 рота се развърна при източната окрайнина на с. Теке. Влѣво отъ нея се развърна 15-а рота, а вдѣсно — картечниятъ ескадронъ и 16-а рота; 14-а рота остана въ резервъ при западната окрайнина на с. Теке. Влѣво се развърна дружината отъ 23-и пех. Шипченски полкъ. Три дружини отъ бригадата на подполковникъ Пчеларовъ останаха въ маневрени нойски, задъ дѣсныя флангъ, и една дружина — задъ лѣвия флангъ.

Така, Яверъ паша бѣше обкръженъ отъ всѣкъде. Приждането на р. Марица отне последната му надежда за преминаване на лѣвия брѣгъ. Притиснатъ отъ северъ отъ

Скица за положението по двата брѣга на р. Марица на 13-и ноември (ст. ст.) 1912 г. около с. Мерхамлж-Теке

ната бригада, като достигна на 1 км. отъ с. Теке, заходи съ лѣвото рамо и застана задъ височинитѣ, ю. з. отъ това село, гдето остана до вечерята.

Съ пристигането на дружинитѣ отъ Македоно-Одринското опълчение (бригадата на подполковникъ Пчеларовъ*), ескадронътъ отъ предната охрана изпрати разѣздъ на лѣвия флангъ, гдето имаше и единъ взводъ отъ 6-и коненъ полкъ, та по този начинъ откри

отряда на полковникъ Танева, а отъ западъ преследванъ отъ отряда на генералъ Генева, Яверъ паша бѣ принуденъ да капитулира.

Застаналъ на височината на хребета, полковникъ Таневъ виждаше стърчещи по хребета турски войници и за него стана ясно, че духътъ на турцитѣ е разколебанъ, поради безизходното положение. Той заповѣда на капитанъ Петровъ, да излѣзе съ батареята си на откритя позиция, с. и. отъ с. Теке, и да открие огънь по противника. Батареята скоро откри огънь и противникътъ се обади съ артилерията си. Завърза се артилерийски

* Отъ състава на сборната конна бригада на полковникъ Таневъ Ал.

двойой. Въ този моментъ пристигна и батареята на поруч. Коновъ и зае позиция вдъсно отъ батареята на капитанъ Петровъ. Първоначално отълялъ се наконцо по противниковитѣ вериги, които започнаха да се оттеглятъ отъ окопитѣ си, а следъ това се пренесе задъ неприятелския гребенъ, за обстрелване площадя, по указание на полковникъ Таневъ, който бѣ забелязалъ неприятелска пехота да се движи къмъ гребена. Следъ 40-минутна стрелба неприятелската артилерия прекрати огъня си. Нашитѣ дружини, по заповѣдъ, започнаха да се оклапаватъ.

Къмъ 14 ч. 30 м. отъ конната бригада се забеляза блѣсъкъ на оръжие и движение на войски къмъ с. Кючукъ Вакъвъ. Крътъ на 3-и коненъ полкъ изпрати адютанта си, поручикъ Чунчевъ, съ трима конници, да провери, какви сѫ тѣзи войски. Къмъ 14 ч. 50 м. се показа бѣлъ флагъ на противниковитѣ окопи, обаче батареята на капитанъ Петровъ продължи стрѣлбата, тъй като взе този флагъ за сигнализация. Полковникъ Таневъ, който въ този моментъ се намираше въ веригитѣ на дружината отъ 23-и пех. Шилченски полкъ, доувиковестѣ на войницитѣ, че турцитѣ показватъ бѣли флагове. Като видѣ това лично, той даде сигналъ „отбой“ и изпрати конници по веригитѣ, съ заповѣдъ — да се прекрати огънятъ.

Следъ сигнала, отъ с. Мерхамлъж се показаха парламентьоръ. И действително, къмъ 16 ч. генералщабниятъ майоръ Фазлъ бей,

придруженъ отъ поручикъ Адиль ефенди и трима войници, се представи на полковникъ Таневъ и поиска 48-часово премирие. Това искане се продължува като желание да се печели време, нужно за прехвърляне корпуса на Яверъ паша на лѣвния брѣгъ на р. Марица и затова полковникъ Таневъ отказа да преговаря и поиска, шото корпусътъ на Яверъ паша да се предаде въ 24 часа, като предложки и условия за тази целъ. Исканията на полковникъ Таневъ бѣха изпратени на Яверъ паша съ поручикъ Адиль ефенди, заедно съ капитана отъ 23-и пех. Шилченски полкъ Пенчевъ Н., а турскиятъ майоръ бѣ задържанъ като заложникъ.

Яверъ паша, следъ дълги и мъчителни съдѣшания съ шаба си, прие условията лично да се яви да преговаря съ полковникъ Таневъ. И още същата вечеръ се яви на уговореното мѣсто, гдето диважата командувачи изписаха капитулационния актъ.

На другия денъ започна изпълнението на този актъ. Корпусътъ се предаде. Оръжието му се прибра. Нашитѣ храбrecи, скрити въ гъбитѣ на мѣстността, стожа и чакаха мълчливо, за да получатъ заповѣдъ да се показатъ и манифестиратъ своята малочисленостъ. И действително, тази малочисленостъ впоследствие очуди и отчая самия Яверъ паша, който искаше да види войскитѣ, които сж го пленили. За голѣма негова изненада, тѣва бѣха шепя български храбrecи, изпълнени съ гордостъ отъ дързостята си.

Яверъ паша въ разговоръ съ бѣли-инески началници веднага следъ предаването на съблѣта си. Ватно се вижда група офицери отъ полкъ.

Л. Петровъ.

поручикъ

† Поручикъ АСЕНЪ МИНКОВЪ.

Войната дебне жертвите си дено и ноще и жестоко отплаща за доверливостта къмъ войната злобеща ненавистност. Тя не пощади и нашия скъпъ боевъ другаръ — поручикъ Асенъ Минковъ, крѣ на картеченъ взводъ презъ войната въ 1912-13 г.

На 7-и юний 1913 г., въ с. Габербъ — Драгоманско, когато 3-и коненъ полкъ бѣ на почивка, получи се заповѣдъ — поручикъ Асенъ Минковъ, съ 35 души, 2 тежки картечници и 49 коня, да се отпрати за гр. Кюстендилъ и да се яви на кра на 6-и коненъ полкъ, въ чието разпореждане остана. Изпратенъ

бѣ съ благопожелания за славни победи и за скоростно вижданс. Скрѣбата ни, обаче, бѣ голѣма, когато следъ три седмици, на 28-и юний, се получи съобщение, че, ведно съ кра на 6-и коненъ полкъ, полковникъ Таневъ Илеринтъ, заведващия прехраната, ветеринария и медицинския лѣкари, и поручикъ Минковъ е билъ изненаданъ и заловенъ отъ сърбитѣ въ гр. Босилеградъ и застрелянъ край северозападната частъ на града.

Поручикъ Ас. Минковъ бѣ единъ отъ много обещаващитѣ млади офицери. Неговата обща и военна култура бѣ на висока степенъ. За да вземе участие въ войната, той се гърна отъ Виена, гдето следваше въ Кавал. школа.

Въ действията изъ Тракия, той се прояви забележително съ своя картеченъ взводъ. Вѣчна му паметъ!

Ценовъ,

поручикъ.

3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ ВЪ ДЕЙСТВИЯТА ОКОЛО ГР. ВЕЛЕСЪ НА 17-и ОКТОМВРИЙ 1915 г.

На 16-и октомврий 1915 г. вечерята конната дивизия, безъ да вземе участие въ боя около гр. Велесъ, се отегли и занощува на бивака си при с. Чалъчево.

Презъ нощта на 17. X. къмъ 4 ч. сръбскиятъ огънь съвсемъ престана. Това бѣше признанъ, че сърбитѣ напускатъ града. Командирътъ на 53-и пех. полкъ заповѣда на подофицерскитѣ патрули да минатъ по мостовѣтъ надъ р. Вардаръ и да разузнаятъ града. На разсъване тѣ донесоха, че градътъ е очистенъ отъ противника.

Действащитѣ на източната частъ на града части отъ 7-а пех. Рилска дивизия преминаха града и се насочиха южно отъ него. Противникътъ отстъпявае по шосето за гр. Прилепъ, а една малка частъ — къмъ Клепа-планина.

Обстановката налагаше да се преследва енергично врагътъ — да не му се позволи да се задържи и затвърди на „Сошичка-глава“, и да се пресѣче пътятъ на англо-френското настѣпление откъмъ долното течение на р. Черна.

Действията южно отъ гр. Велесъ се възложиха на 2/7 бригада, къмъ която се придаде и единъ взводъ конница.

Конната дивизия, при движението си на югъ, трѣбваше да се съобразява съ 7-а пех. дивизия, като се стреми, съ обхвата на фланговетѣ на противника, да действува въ тила му.

За оттеглянето на сърбитѣ отъ гр. Велесъ, крѣтъ на конната дивизия узна едва на разсъване на 17. X. До този моментъ той не получи сведение нито отъ пехотнитѣ части, нито отъ кра на 7-а Рилска дивизия.

Едва къмъ 7 ч., когато щабътъ на конната дивизия отиде къмъ позицията на арт. отдѣление, крѣтъ на последното доложи, че откъмъ гр. Велесъ се чуватъ викове „ура“, и че се забелязватъ пехотни части на отрядна брѣга на р. Вардаръ.

Крѣтъ на конната дивизия веднага заповѣда на майора отъ 4-и коненъ полкъ Софтовъ, да настѣпи съ единъ ескадронъ по шосето Шипъ — Велесъ, да влѣзе въ сръзна съ врага, да разузнае посоката на отстъплението му и числеността му.

Конната дивизия, безъ конната си артилерия, се отпрати за гр. Велесъ и къмъ 9 ч. 30 м. излѣзе на западната му окраина.

Оттукъ веднага се изпрати подполковникъ Николовъ П., съ ескадронъ отъ 3-и коненъ полкъ и конно-пиконерия взводъ отъ 5-и ко-

ненъ полкъ, по посока на Градско, по дясната бряга на р. Вардар, съ задача — да разруши железнопътната мостъ надъ р. Черна, да разруши посокиѣ къмъ Кривоплакъ — Кавадаръ, долината на Раяцъ, да изследва проходимостта на р. Черна и съ какви средства може да се премине.

Последва и обща устна заповѣлъ за преследването на врага:

„Предна охрана: 1,4 ескадронъ и карт. ескадронъ отъ същия полкъ.

Главни сили: 6-и коненъ полкъ (5 изводи) и 3-и коненъ полкъ (2 $\frac{1}{2}$ строеви и единъ карт. ескадрон).

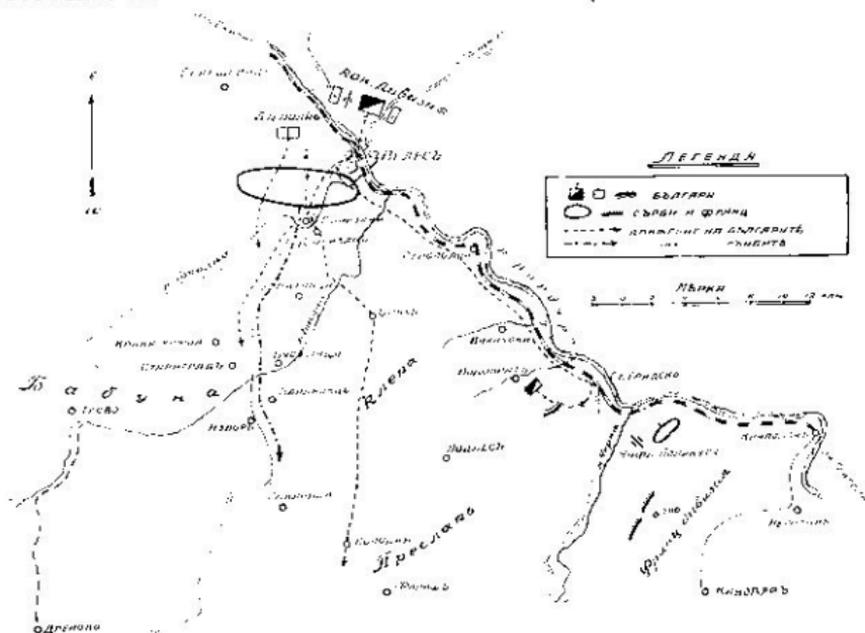
Конната артилерия да остане на позициите си предъ гр. Велесъ.

Радиотелеграфнитѣ отделения и обзавѣта да останатъ по мѣстата си“.

конници отъ 3-и коненъ полкъ, по посока Орахъ — Поладия — Фарингъ — шосето Градско — Прилепъ, а другъ развѣздъ — юручицъ Стефановъ, съ 5 конници, да влѣзе въ свръзка съ 5-и коненъ полкъ, който действуваше като обходна колона пона северъ отъ Велесъ — къмъ Зелениково.

Въ 13 ч. 55 м. поручикъ Стефановъ донесе, че е влѣзълъ въ свръзка съ 5-и коненъ полкъ, който въ този моментъ се насочва къмъ Горно-Оризари.

Въ същото време и к-рътъ на 5-и коненъ полкъ донесе, че врагѣтъ е разбитъ и отстъпва по посоки за Дръново и шосето за Прилепъ. Същиятъ донесе още, че си е поставилъ за целъ, да пресѣче пътя за отстъплението на противника.

Скица за полажението около гр. Велесъ на 17-и септемврий (ст. ст.) 1915 г.

Покъсно к-рътъ на конната дивизия заповѣда — конната артилерия да настигне дивизията по шосето за гр. Прилепъ, а обзавѣта да премине р. Вардаръ и да се разположи между железнопътната линия и гр. Велесъ.

Къмъ 11 ч. 10 м., когато главата на дивизията достигна линията на Горно-Оризари, к-рътъ на дивизията изпрати единъ самостоятеленъ развѣздъ — юручицъ Митевъ, съ 8

По пладне завалѣ силенъ дъждъ. Предната охрана продължаваше движението си напредъ и, когато охранителнитѣ ѝ развѣди се покатериха по склоноветѣ на височината 202, тѣ бѣха обстреляни съ пушеченъ и картеченъ огънь, а по-късно и съ артилерийски. Висъпността на този огънь накара челната стража, а по-късно и главнитѣ сили на предната охрана, да се отдръпнатъ назадъ. Изпрати се напредъ 2/4 ескадронъ, за да охра-

нива дивизията. Към 13 ч. пристигнаха конните батареи и отприха огънь по вражеските вериги, които скоро очистиха позицията.

Въ 15 ч. главните сили на дивизията преминаха гребена на височината и продължиха преследването на отстъпващия противник.

Конните батареи заемаха последователно позиции и поддържаха съ огънь настъплението на ескадроните.

Преследването продължи, но, при излизането на шосето, северозападно от Стариград, предните части бяха посрещнати с артилерийски огън откъм Извор.

Конните батареи излязоха на позиции към 16 ч. и отъ Криванкуша отприха огънь по врага и го заставиха да замлъкне.

Докато конната батарея обстрелваше врага, една пехотна рота, пренесена на коне през р. Бобуна, се издвигаше южно от с. Варановец срещу сръбските части.

На сръбване българските конни и пехотни части достигнаха височината, северно от Босилци, гдето, на 800—900 кр. отъ врага, пехотните части ношуваха въ боя редъ, а конницата се отегли наоколо 2 км. назад.

Разузнавателната част (1/3 ескадронъ ч конно-пион. взводъ отъ 5-и коненъ полкъ), насочена къмъ Градско, тръгна отъ гр. Велесъ въ 11 ч. 5 м., прелеструвална отъ охранителни разъзди и два самостоятелни: № 1 — подпоручикъ Мансаровъ, къмъ Велесъ — Градско — желъзнопътния мостъ надъ р. Черна и № 2 — поручикъ Марковъ К., къмъ Велесъ — Возарци и Кавадарци.

Разузнавателната част се движеше непосредствено до желъзнопътната линия Велесъ — Градско и къмъ 13 ч. достигна Срополи. По пътя на движението си тя не срещна стпрогна отъ сръбски части, освенъ отъ отъбли, изостанали войници.

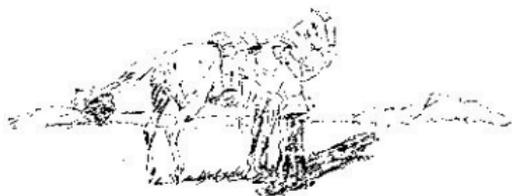
Къмъ 15 ч. 30 м., когато разузнавателната част бѣ на височината, югоизточно отъ Виничани, чу се силенъ пушеченъ и вън откъмъ станция Градско. Разузнават. взводътъ на широкъ фронтъ, се подадоха напредъ и донесоха, че станцията се охранява отъ малка сръбска част, която стреля. Челниятъ взводъ, въ разгънатъ строй, се донесе на трѣсъкъмъ станцията. Ескадронътъ следваше следъ него. Конно-пионерниятъ взводъ бѣ насоченъ къмъ желъзнопътната линия, за да разруши мостоветъ на рѣкните, минаващи презъ Виничани и Водовратъ.

Когато челниятъ взводъ достигна гребена, западно отъ станцията, въ последната пристигна единъ влакъ, отъ който вагони се откъ: пушеченъ, а по-късно и картеченъ огън. Двама предни вагони отъ ескадрона, подъ командата на ротмистъръ Стайковъ Г., веднага се спешиха, откриха огънъ и заставиха влака да повърне назадъ. Последниятъ взводъ отъ ескадрона се издвигаше въ коненъ строй къмъ моста надъ р. Черна. Въ сѣщото време се чуа избухвания: конно-пионерниятъ взводъ разруши желъзнопътния мостъ надъ р. Черна. Избухванията и сѣлътъ на спешенитъ взводове, привлякоха вниманието на французитъ батареи, разположени около чифликъ Галикура, и движението на конния взводъ, изпратенъ по посока на р. Черна, скоро бѣше спрѣно.

Къмъ 19 ч. 30 м. 1/3 ескадронъ успѣ да разчисти станция Градско и да я вземе. По-късно, къмъ 20 ч., въ тази станция лойде и конно-пионерниятъ взводъ, който разруши желъзнопътните стрелки и телефонитъ съоръжения.

Къмъ 21 ч. 30 м. нкътъ на разузнавателната част изпрати на командувашия армията и к-ра на конната дивизия донесение за постигнатитъ резултати отъ възложената му задача.

Вечерта, разузнавателната част занушува въ Водовратъ, кето остави застава на височината западно отъ Градско.

Л. Петрова,
порукач.

† Подпоручикъ ГЕОРГИ ТОДОРОВЪ

Младиятъ полпоручикъ Георги Тодоровъ, отъ гр. Пазарджикъ, падна убийтъ по чукаритѣ на Бабуна-планина.

На 25-и октомврий 1915 г. той получи заповѣдь отъ кра на полка — да разузнае посоката с. Тевно-Богомилъ, Прилепско, въ единъ районъ, гдето върлуваше четата на сърбомана Бабушки. Достигайки с. Долно-Орѣхово, той прена донесение съ конника Петъръ Ивановъ отъ 1/3 ескадронъ. Последниятъ, една изминалъ стотина крачки, бива обстрелянъ изъ засада отъ сърби и раненъ въ гърдитѣ и левтъ ржце. Полпоручикътъ, чувайки гърмениятъ отъ посоката, въ която

бѣ заминалъ ординарецътъ, повръща се да му помогне. Сърбитѣ данатъ залгъ и по него, и коньтъ му бива убийтъ. Втори залгъ пронизва и неговитѣ гърди и преживява завинаги и тупнетото на ролотубилото му сърдце, но не може да залича героя отъ паметята на българския народъ.

Когато на 3. XI. нашитѣ войски минаха по сжшия пѣтъ и превзеха гр. Прилепъ, имѣриха тѣлото на своя храбъръ другаръ и го отнесоха въ новосвободения градъ, гдето тържествено го поребаха въ църквата „Св. Богородица“.

Вѣчна му паметъ!

Първиятъ войскови прѣстигъ излѣза отъ 3-и коненъ полкъ

Безъ да се изпробира времето и да било, въ 1910 г. бѣ създанъ първия прѣстигъ на полка, като бѣ даденъ на зап. подполковникъ П. Николовъ, до тосега командиръ на полка. Идеята за създанието принадлежавъ на единъ офицеръ отъ конницата по урочето прилепската везера и издирва издирва. Първия образци на тия съставени прѣстиги се изпратъ първо на сирината — съ полковъ М. Сидя, тая прѣстигъ, рѣши съставити — който е данъ до 1923 г. вѣдѣла — единъ пѣкъ. Десетитѣ прѣстиги и създанъ единъ бѣтъ — въ случай 50 съд. на полка. Въ тия дни, отъ тия времена и прѣстиги се изпратъ въ музеи на конницата — артезио ролетата на Глазиръ конница, музеи.

Д. Поповъ,
майоръ.

Атаката на 4-и ескадронъ отъ 3-и коненъ полкъ при с. Мойна на 29-и ноемврий 1915 г.

Следъ боя на 1-и и 4-и ескадрони при с. Горничетъ на 27-ноемврий, 4-а конна бригада прекара нощта на 28-и срещу 29-и на бивакъ въ планината, между с. с. Серменли и Горничетъ.

На 28. XI. въ района на с. Горничетъ пристигна 13-и пех. Рилски полкъ; едната му дружина ношува въ допиръ съ противника.

На 29. XI. въ 6 ч. бригадата тръгна къмъ с. Горничетъ и спрѣ при 13-и пех. полкъ, гдето чакаше последниятъ да открие пѣтъ, за да може, по козята пѣтека, да се спустне въ Гевгелийското поле.

Поради г-жстата мъгла, до пладне нѣмаше никакви действия. Двѣ къмъ 14 ч. 40 м. 13-и пех. полкъ настѣпи юмъ с. Горничетъ и се установи, че французитѣ сж отстъпили незабелязано, подъ прикритието на мъглата.

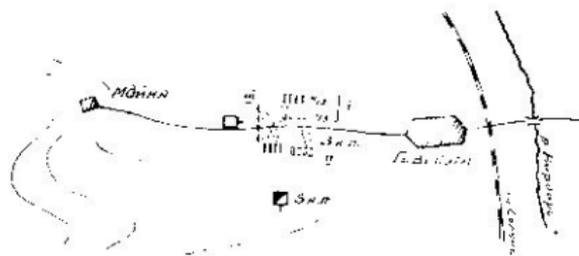
Бригадата премина с. Горничетъ и, съ 1/3 ескадронъ въ предна охрана, на галопъ се източа по козята пѣтека, а на здрачъ се запусна въ Вардарската долина — Гевгелийското поле. Въ първа линия се движеше на трѣтъ дивизионътъ отъ 5-и коненъ полкъ, а следъ него, на 300—400 кр., този отъ 3-и коненъ полкъ, въ ескадронна колонна.

Когато дивизионътъ отъ 3-и коненъ полкъ достигна пѣтъ с. Мойна — гр. Гевгели, отъ 1/3 ескадронъ бѣха изпратени двама огледвачи къмъ с. Мойна, за наблюдение. На 200

Ротмистъръ М. Филзовъ,
— сегн генералъ-майоръ в. в.

кр. южно отъ пѣтъ, 2/3 дивизионъ спрѣ, понеже този отъ 5-и коненъ полкъ сжщо бѣше

Скѣца на атаката при с. Мойна на 29-и септемврий 1912 г.

спрѣлъ предъ него. При спирането, 4-и ескадронъ се престои вѣдѣсно отъ 1-и ескадронъ. Малко следъ това по бригадата бѣ откритъ пушеченъ огънь отъ намиращитѣ се наблизо черничевы градини, отъ посока на с. Мойна. Дивизионътъ отъ 5-и коненъ полкъ свърна на ю. з., а този отъ 3-и коненъ полкъ, по заповѣдъ на бригадниятъ к-ръ, повърна по възводно крѣгомъ и продължи движението назадъ на ходъ, съ двата ескадрона въ линия отъ възводни колони.

Стрелбата спрѣ.

Когато дивизионътъ отъ 3-и коненъ полкъ измина още 200 кр., огледвачитѣ докладваха за движението влѣво на нѣкаква колона. К-рътъ на дивизиона изпрати огледвачъ отъ щаба, да разузнае каква е тази колона. Дивизионътъ продължи движението си.

Вечерниятъ здрачъ се усилваше. Изпеднѣжъ се чуа гласоветѣ на огледвачитѣ: „Французки обозъ се движи влѣво“. К-рътъ на бригадата даде заповѣдъ — единъ ескадронъ да атакува обоза влѣво. К-рътъ на 3-и коненъ полкъ заповѣда: „4-и ескадронъ да атакува обоза влѣво!“ А к-рътъ на този ескадронъ, ротмистъръ Мл. Филиповъ, изкомандува: „Дѣсното рамо напредъ! Напредъ въ атака! Маршъ, маршъ!“ Четвъртиятъ, щандартниятъ взводъ отъ този ескадронъ бѣ спрѣнъ отъ кра на полка. Единъ моментъ следъ това се почна оживена пушечна стрелба. К-рътъ на полка заповѣда: „1/1 взводъ въ подръжка на 4-и ескадронъ“. Обаче, въ дрезгавината, взводътъ, вмѣсто да отиде къмъ 4-и ескадронъ, се понесе право предъ себе си. Тогава к-рътъ на полка поведе 1-и ескадронъ въ посока къмъ 4-и ескадронъ и следъ малко се отзова предъ сжщия. Последниятъ, тонучо призършилъ атаката, се събираще, а встрани стоеше една група отъ около 40 души войници — фран-

цузки пленници. Въ това време пристигна дивизионътъ отъ 5-и коненъ полкъ съ „ура“, а следъ малко и бригадниятъ к-ръ.

Огледвачътъ, изпратенъ отъ кра на дивизиона да разузнае за колоната, която се движеше влѣво, пристигна заедно съ 6 товарни коня и доложи, че достигналъ обоза на французки пехотенъ взводъ, убилъ тримата водачи и взелъ 6 товарни коня съ 11,000 бойни патрони, окопни инструменти и носилки.

На мѣстото на атаката, на едно пространство около 200—300 м., бѣха разкътрени 13 трупа. Отъ пленниците имаше: 26 ранени и 18 здрави войници, 1 капитанъ, 1 подпоручикъ, 3 фелдфебелы и 5 подофицери — сжщо здрави.

Всички пленници, конвоирани отъ 2/4 взводъ, бѣха изпратени къмъ с. Горничетъ. Следъ това бригадата се отправи за гр. Гевгели, гдето пристигна въ тъмно и се разположи за нощуване по квартири.

Пленникитѣ французи отъ 8-а рота на 284 пех. полкъ съ ротния командиръ маж. Ербо, фотографирани предъ тунела при Демир-капия.

Цъз живота на 3-и конен полкъ въ Македония—1915-16 г.

Разрушения мостъ надъ р. Вардаръ при гр. Гевгели—1915 г.

Група офицери отъ 3-и конен полкъ при гр. Прилепъ—1916 г. Отзадъ вляво—седящия: разстрелянъ Ин. Стояровъ и Ст. Добраво; гравю: поручици Н. Чучуковъ, К. Георгиевъ, С. Захариевъ и Ф. Пандъровъ.

Парада при гр. Кавадрици на 18-и май 1916 г. Въ парадъ участвуватъ 3-и и 4-и конни полкове и една гвара дружина. Парада се приема отъ полк. Г. Марковски, а го наблюдава подполк. П. Николов—командиръ на 3-и конен полкъ.

Батареи на 3-и конен полк на с. Топра-хисар (България) на гръцките войски в Добруджа, септември 1916 г.

Петровъ,
майоръ

ПЕШИЯТЪ БОЙ НА 3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ ПРИ с. УЗУНЛАРЪ (Добруджа) на 19-и септемврий 1916 г.

На 18-и септемврий 1916 г. конната дивизия, въ чийто съставъ влизаше и 3-и конен полкъ (безъ конно-картечния ескадронъ, оставенъ въ Македония, къмъ 3-а конна бригада), въ изпълнение на възложената и задача, настъпи на северъ къмъ с. с. Амузача — Топра-хисаръ, предхождана отъ силни разузнавателни части. Въ този день произлѣзе боиятъ при Топра-хисаръ: бой, съ чисто разузнавателна целъ, благодарение на който се откри, че противникътъ зема линията с. с. Узунларъ — Топра-хисаръ — Тузла (презъ с. Чатмаларъ и к. 51), съ нѣколко батареи между с. с. Узунларъ и Топра-хисаръ и др. — при к. 51.

Позицията на противника се състоише отъ добре маскирани окопи, съ удобни блиндажи. Предъ окопите имаше телени мрежи. Значи, конната дивизия се намерише срещу една добре организирана за отбрана позиция, съ която, имайки предъ видъ разполагаемитъ сръдства, малко би могла да се справи, т. е. действително и биха могли да се изразятъ най-много въ едно наблюдение и атака въ пешн строй, които да държатъ врага подъ заплаха, за да не оттегля части, за засилване на други участъци. На сръдъване цялата конна дивизия се оттегли въ с. Амузача, гдето зимушува. Презъ цялата нощъ се поизка и храниха конетѣ и се попълваха бойнитѣ припаси

Положението около с. Узунларъ на 19-и септемврий 1916 г.

На 19-и септември 3-и конен полк, въ състава на 2-а конна бригада, получи задача — да настъпи отъ с. Амузача къмъ с. Узунларъ, съ целъ да отблъсне неприятелскитѣ пехотни периги отъ хребета Балабанлий, като по този начинъ позволи на нашата артилерия да се доближи до главната позиция на противника (Топра-хисаръ — Узунларъ), следъ което да атакува главната позиция при с. Узунларъ и въ участъка, източно отъ пътя с. Амузача — с. Узунларъ. Влѣсно действуваше 4-и конен полкъ, а влѣво — Добричкитѣ войски.

Полкътъ настъпи пѣ 4 ч. сутринта въ конен строй. На 5—6 км. отъ с. Узунларъ се спешн усилено и настъжи. Безспирно бѣ обстрелванъ отъ неприятелскитѣ охранителни патрули и периги отъ хребета Балабанлий. Последнитѣ скоро отстъпиха къмъ главната позиция, непосредствено южно отъ с. Топра-хисаръ — Узунларъ, отдето вече се силѣше ураганенъ артилерийски огънь, усилавъщ се постепено и прихвсенъ съ огъня на десетки картечници. Но храбритѣ конници се показаха и отлични изпитани веригари: не трепнаха, не се поколебаха нито за мигъ, въпрѣки адския огънь, недостига отъ окопни стѣни и липсата на ножове на карабинитѣ. Безспирно настъпвашъ пече и откъдъ хребета Балабанлий, макаръ и да търпѣше голѣми загуби, полкътъ продължи да води бой съ нѣкожкратно посиленъ противникъ. Къмъ 15 ч. веригитѣ на ескадронитѣ достиг-

наха на 200—300 кр. отъ главната съпротивителна позиция на противника, но тукъ адскиятъ огънь ги принуди да спратъ и да залегнатъ на открито, готови да посрещнатъ всяка конгръ-атака на превъзхождащия ги противникъ. Тукъ именно падн убитъ храбриятъ ротмистъръ Чучевъ. Веригитѣ орбѣха отъ изгълзлитѣ ранени и убити. Скоро и превързъчниятъ пунктъ бѣ нахвренъ отъ неприятелската артилерия и хората около него бѣха разпилѣни.

Поради постепенното засилване на противника, понесенитѣ загуби, липса на ножове къмъ карабинитѣ и недостигъ отъ околнитѣ инструменти, а главно порази опасността отъ едно влошаване на общото положение, дадох се заговѣди — да се преустанови настъплението, ескадронитѣ да се окопаятъ на достигнатата линия, като съ огънь държатъ противника въ респектъ, било за да не конгръ-атакува, било за да не превърли части на западъ — срещу Добричкитѣ войски.

Храбритѣ ескадрони на 3-и конен полкъ издържаха положението до смръкване, когато се получи нова заповѣщ отъ кра на 2-а конна бригада: „Следъ прибиране и отвеждане назадъ раненитѣ, полкътъ да се оттегли на югъ, на указаната линия”.

Боятъ се прекрати. Отсеглянето се извърши следъ смръкване.

Загуби: убити — 1 офицеръ и 5 конници, ранени — 38 конници.

Двама офицери при формирането на полка

Ротмистъръ Ключарски
(добричкѣ)

Платоръ В. Семеновъ
(подполковникъ и 3)

Николовъ Петър,
полковникъ, п. 2.

СЪ 3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ ПРЕЗЪ 1915—1916 Г.

Съ 3-и коненъ полкъ тръгнахъ отъ Пловдивъ, като командиръ на дивизионъ. Маршрутъ: Пазарджикъ—Баня-Костенецъ—Самоволя—Дупница—Кадина-нощъ—Черната-скала, гдето полкътъ остана до обявяването на войната.

Радостното събитие за обявяването на войната се посрещна съ ентузиазмътъ отъ чиновитъ на полка. Границата се премина съ „Шуши Марци“. Полкътъ се спусна къмъ Царско-село, насочвайки се къмъ Овчеполе—Варсаково, гдето конната дивизия атакува една сръбска дружина. Въ тази атака взе участие само 2-и ескадронъ отъ полка. Следъ падането на гр. Велесъ, на 17-и ноемврий 1915 г. дивизионътъ влѣзе въ този градъ. Тукъ 1-и ескадронъ, подъ моя команда, получи заповѣдь—да разузнае долината на р. Вардаръ, въ посока на Градско, съ задача: да събори мостовега надъ р. Вардаръ, да прекъсне ж. д. линия и да попречи входнитъ и изходнитъ стрелки на ст. Градско. Ескадронътъ изпълни мисията си съ помощта на придатения къмъ него конно-пионеренъ взводъ на 5-и коненъ полкъ. Задачата на ескадрона продължи до 28-и ноемврий, т. е. 11 дни. Презъ това време, когато ескадронътъ, откъснатъ отъ полка, бѣше оставенъ самъ на себе си, всички чинове проявиха рѣдко героичност и търпение, а ескадронитъ се отличаваша съ примѣрна храбростъ и хитростъ при отпясане на донесенията.

Следъ успешното изпълнение на възложената му задача, ескадронътъ се пристъедини къмъ конната дивизия, която действуваше около Бабуня-планина.

Въ началото на м. декемврий дивизионътъ (1-и и 4-и ескадрони), подъ моя команда, получи заповѣдь, че се придава къмъ 5-а пех. дивизия. Организация се разузнаванетоъ предъ фронта на тази дивизия, като донесенията се изпращаха съ детска поща. Следъ това дивизионътъ се пристѣедини къмъ полка.

Къмъ 15-и декемврий бѣхъ назначенъ за командиръ на полка. Последниятъ влѣзе въ съставъ на 3-а конна бригада (3-и и 5-и конни полкове) съ два ескадрона, а другитъ два ескадрона бѣха придатени къмъ 2-а конна дивизия. Въ този съставъ, бригадата настъпна въ посока на Прилепъ—Кавадарци—Гегели. При с. Петрово бригадата се натъкна на французки биваци, безъ въобще охранение; това се установи сутринята, когато

отъ заставата на ротмистъръ Филиповъ Ми. бѣха пленени, последователно, 3 французки офицери, въ момента на ловене риба по р. Черна. Отъ тѣзи офицери се събраха ценни сведения за положението на французката армия.

Бригадата не бѣше изпълнила още задачата си, когато се получи заповѣдь—да се прибере въ гр. Прилепъ. Оттукъ полкътъ получи заповѣдь—да се насочи по дѣския брѣгъ на р. Вардаръ, въ посока на с. Милетково—гр. Гегели, съ задача: да разузнава долината на рѣката. За полка, откъснатъ отъ доминансия си обзавъ, който остана въ гр. Прилепъ, настъпнаха тежки дни: хората въ продължение на два седмици не можаха да получатъ топла храна, а и тази, която получаваша, бѣше недостатъчна и недоброкачествена; и за конетъ, наравно съ хората, се заредиха дни на почти пълно гладуване. Въпреки това, всички чинове търпеливо понасяха лишенията, запазвайки високъ войнички духъ.

Въ сръблата на м. януарий 1916 г. бригадата, въ съставъ вече отъ 3-и и 4-и конни полкове, се насочи по долината на р. Черна къмъ гр. Битоля. Започнаха проливни дъждове и бригадата се прибра въ гр. Прилепъ, гдето се разположи на почивка.

Въ началото на м. февруарий 3-и коненъ полкъ получи заповѣдь—да замине за гр. Лѣсковецъ. Тукъ той изпълняваше лодийска служба. Наскоро следъ това азъ бѣхъ уволненъ отъ служба.

Въ заключение, ще кажа, че действията на 3-и коненъ полкъ презъ означеното време бѣха образецъ на примѣрно изпълнение дѣлъ: войничкитъ и всички чинове отъ полка съ търпение и постоянство понасяха негодитъ. Азъ дойдохъ до заключение, че трайниятъ конникъ, въпреки голѣмитъ лишения, които се срѣщаша при изпълнение на възложенитъ задачи, нито за моментъ не понижи високия си войнички моралъ и дисциплина; последнитъ бѣха на завидна висота. И тѣмъ тѣзи действия на командувания отъ менъ полкъ, съ последната утѣха на единъ войникъ, останалъ въ настоящия моментъ въ пълна тъмнина—лишанъ отъ земие.

Забавлявамъ на сегашното и минитъ поколения: драго ми държатъ бащината себля съ сурова честота и самоотвержено да брѣвятъ границитъ на милото ни отечество.

П. Исаковъ,
подполковникъ

Майоръ НИКОЛА ИВ. ЧУНЧЕВЪ

Той е роденъ на 22. XII. 1888 г. въ гр. Т.-Тазарджикъ. Синъ на стария народенъ учителъ Иванъ Чунчевъ, другаръ на Ботева, Левски, Бенковски и др. наши народни дейци, известенъ съ своето участие въ борбитѣ за църковното и политическо освобождение на България.

Изпълненъ отъ любовъ къмъ Родината, Чунчевъ още отъ детинство заживява съ мечтата, да подражава на голѣмитѣ родолюбци.

На 2. VIII. 1908 г. завършва Военното училище и бива повишенъ въ първи офи-

церски чинъ, съ назначеніе въ 3-и коненъ полкъ. Тука служи до смъртта си. Презъ войнитѣ прояви голѣма смѣлостъ и храбростъ при изпълненіе на възложенитѣ му задачи.

Чунчевъ се отличил особено въ боешетѣ на 14. X. 1915 г. по лѣвия брягъ на р. Вардаръ. На 21. X. разрушил ж. п. линия на дѣлния брягъ на р. Вардаръ, съ конноинженерния си язволъ, безъ никакви срѣдства за премияване на рѣката. А на 27. XI, при действата къмъ с. Смоковина, бил тежко раненъ.

На 6. IX. 1916 г., при атаката между Кубадиятъ и Топра-хисертъ, той подобрил въживитѣ си съ следнитѣ думи: „Юлаци! Днесъ е би септемврий, денътъ на Съединението на България. Нека и днесъ устоимъ въ борбата срещу врагозетѣ и продължимъ дѣлата на нашитѣ бащи! Нека тука изремъ за обединението на България!“ Въ края на тѣзи слова, сочейки съ саблата си противника и командувайки „Напредъ!“, вражески куршукъ пронизва сърдието му.

Вѣчна му память!

София,

подполковникъ.

КОННАТА АТАКА ПРИ МУСТАФА-АЧИ

Първата атака на Кубадинската укрепена линия не можа да се увѣчае съ успѣхъ и нашата армия, която въ 20 дни извърши толкова велики подвизи, трѣбваше да се спре, за да се изсрѣдятъ частитѣ, да си отпочинатъ и да се попълнятъ съ хора и материали. Поради това, заповѣда се — всички дивизии да се оттеглятъ малко по-назадъ. Конната дивизия трѣбваше да се съсредоточи около с. с. Мустафа ачи и Лазларъ.

Неприятелътъ, насърченъ отъ това незначително оттегляне на нашитѣ части, побърза да премине въ настѣпление. 17-а полкомънска бригада (4-и и 9-и пех. полкове), съ 3 батареи и каларашнитѣ 9-и и 10-и конни полкъ въ, съ две орждия, настѣпиха на 21-и септемврий 1916 г. сутринта отъ Топра-хисертъ и стремително се насочиха по шосето Мустафа-ачи — Кара-Омертъ. Тѣ обаче, не знаеха какво ги чака тамъ.

Отъ първитѣ сведения, които се получиха отъ нашитѣ разузнавателни елементи съ-

щия день пр. пладне, се разбра, че рано сутринта още противникътъ се е раздвижилъ и настѣпва въ южна посока.

Отъ Топра-хисертъ, западно отъ шосето за Амузачъ, противникътъ бѣше настѣпилъ къмъ 9 ч. съ единъ пех. полкъ, ведъ който следваше друга колона, чиято сила, на първо време, разузнаването не можа да опредѣли точно. Така че, западно отъ споменатото шосе, до къмъ ж. п. линия, противникътъ настѣпваше. Глѣтитѣ неприятелски колони непрестанно наближаваха.

Всички предчувствията, че днесъ ще има горещъ бой, на истина съобразено си казваше: „Овази, които идватъ, пакъ ще се вързатъ назадъ, още по-посрамени“.

Злоупотребно бѣше неохотитѣ и колосдични роти да се окелаятъ на позицията — единъ плоскъ гребенъ (к. 125), отъ дѣветъ страни на шосето за Топра-хисертъ, а конната батарея да излѣзе на позиция. На тѣхъ се възложи да посрещнатъ първия ударъ и, като

ангажират добре противника въ бой, да се постараят да го разстроят съ огъня си. Конните части, въ числото на които бѣше и 3-и конен полкъ, да се съсредоточат въ долината, източно отъ Мустафа-ачи, съ задача — да нанесатъ решителния ударъ, но само когато спешните части си подготвятъ този ударъ съ своя огънь.

Къмъ 11 ч. 50 м. противникътъ зее с. Амузача и височинитѣ, източно и западно отъ него. Силитѣ на противника въ тази посока бѣха определени, на първо време, до три дружини. Следъ заемането на с. Амузача, неприятелското настъпление продължи въ посока на Кара-кюй, гдето подлежащата мѣстностъ постоянно се оживяваше. Следъ това и неприятелската артилерия откри огънь. Посрещати съ пушеченъ и картеченъ огънь отъ нашитѣ части при това село, ромънитѣ залегнаха на 1,500 кв. и почнаха да се окопаватъ.

Атаката на 3-и конен полкъ при Мустафа-ачи — 19-а септември 1915 г. (Споредъ чертѣщата на П. Георгиевъ.)

Отъ приблигнали ромънски войници се установи, че срещу Мустафа-ачи — Амузача действува 17-а пех. ромънска бригада, а срещу Азизларъ, презъ Первели — к. 92, се насочва каларашката конна бригада.

Въ това време се получи съобщение отъ командуващия Добричнитѣ войски, че противникътъ, въ съставъ около два пех. полка, съ две батареи, настъпва къмъ Енгезъ. Слѣзиятъ началникъ молѣше конницата да атакува въ флангъ и тилъ. Затова срещу противника, който настъпваше въ с. и. посока, бѣше изпратена предна охрана отъ 2-и и 9-и конни полкове, 1/16 рота, 1 пеша ескадронъ и 2 конни орджия, а на конното ядро, въ

състава на което влизаше и 3-и конен полкъ, бѣше заповѣдано, да се насочи въ флангъ и тилъ на противника — къмъ Енгезъ. Въ новата посока се извършиха рекогносцировки, а полковетѣ се съсредоточаваха за настъпление въ тази посока.

Слѣщата вечеръ пристигахме въ Мустафа-ачи 25-а турска дивизия, която трѣбваше да засили позицията.

Къмъ 15 ч. 55 м. подъ натиска на противника и огъня на три негови батареи, нашитѣ части отъ Кара-кюй отстъпиха къмъ Азизларъ и северно отъ Мустафа-ачи. Къмъ 17 ч. нашитѣ части вземаха: северно отъ Мустафа-ачи — съ 2 колхоздачни и 1 пех. рота, 6 картечни ескадрони и 6 конни орджия; при Азизларъ — съ 11 ескадрони (отъ 1-и, 2-и и 9-и конни полкове), отъ които 6 сгъстени и 5 въ коненъ строй, и съ 3 пеша картечни ескадрони и 1 пех. рота, а източно отъ Мустафа-ачи бѣше конното ядро (Лейбъ-гвардейски, 3-и и 4-и конни полкове) — всичко 9 $\frac{1}{2}$ ескадрони.

Ромънитѣ се понесоха съ голѣми устремъ срещу нашитѣ слаби пехотни части, които изнемогнаха предъ агукващитѣ вражески вълни. Тревожни допесения пристигаха отвѣждаше, но всички бѣха спокойни, защото знаеха, че е още рано за решителния ударъ и чакаха съ затененъ дъхъ да настъпи удобниятъ моментъ.

Трѣбваше противникътъ да се задържи, колкото се може по дълго време, подъ огъня на нашитѣ пехотни части и артилерията; трѣбваше, най-после, да му се даде да помисли за моментъ, че успѣхътъ с неговетъ,

та да се направил ударътъ на конницата безъ изненада и безъ омаломощаване съ огънь, конната атака не би имала голѣми ефектъ.

Така, подъ прикритието на артилерийския огънь, ромънскитѣ вериги непрекъснато настъпваха къмъ нашитѣ позиции. Нашитѣ части ги посрѣтнаха съ честъ огънь. Конната батарея съ най-голѣмо напрежение на огъня си, подкрепваше пешитѣ части, като се нахвърляше съ огъня си ту срещу нѣкои отъ неприятелскитѣ батареи и ги караше да замлъкватъ, ту срещу пехотни вериги, които бѣха най-много изнесени напредъ или бѣха въ движение.

Въ единъ моментъ широкиятъ неприятелски фронтъ почна да обхваща дългия фронтъ на нашите части, западно отъ шосето. Къмъ тази страна огънаха на нашите стрелци почва да става неспокоенъ. Колонелитътъ и лѣвофланговитътъ картечни ескадрони привършиха патронитътъ си. Ромънитъ наближаваша все повече и повече и на нѣкои мѣста тѣ бѣха на 200 кр., и по-близо дори, отъ нашитѣ окопи.

Конната батарея стреляше вече и съ най-малкиятъ мѣрници и преминаваше на шранселенъ огънъ съ картечно действие.

Въ тѣзи последни минути на най-големто напрежение, почти при залѣзъ слънце, ромънитѣ бѣха вече предъ нашитѣ вериги и на 400 кр. отъ батареята; току-виждѣ, ще взематъ орджията ѝ. Обаче това не можеше да се допусне. Първоначалната идея за боя — да се разстрои противникътъ съ огънъ и да се конгъръ-атакува съ конното ядро, трѣбваше да се приложи вече. Най-после привечеръ, когато неприятелската пехота прѣвѣше последниятъ си усилня, и когато вече мислѣше, че нашата позиция и батареята ни сж въ нейни ръце, даде се заповѣдъ — коннитѣ полкове да атакуватъ противника.

Полковетѣ, разположени въ резервенъ редъ: Гардесийнитъ и 3-и коненъ полкове въ I-а линия, пързиятъ лѣвѣно, а вториятъ алѣво, и 4-и коненъ полкъ въ II-а линия, се разрѣдиха отъ мѣсто на галопъ и изчезнаха съ громко и страшно „ура“, съ блестящи сабли въ облакъ димъ и прахъ, къмъ северъ. И

стана това, което майсторски е зарисувано съ талантливото перо на Йорданъ Йонковъ.

Като че ли кѣтметъктъ на конитата заглуши тънжежа и трескотинята на неприятелския огънъ, който постепенно замлъкна: първоначално — пушечниятъ, после — картечниятъ и най-после — артилерийскиятъ. Неприятелскиятъ батареи се стремѣха да образуватъ огнева преграда за нашитѣ ескадрони, но тѣ бързо я преминаха.

Ударътъ на конитата бѣше стремителенъ и напорътъ — неустържимъ.

Моментътъ бѣше великолесно избранъ. Изненадата и уплахата предъ огромната вълна конници, размахващи като свѣткавици остри сабли, смуги ромънската пехота, която удари на бѣгъ.

Ожесточената стрелба на тѣхната артилерия не можѣ да разколебае нашитѣ смѣли ескадрони. Тѣ неустържимо летѣха напредъ и всѣваха смъртъ и унищожение срѣдъ бѣгащитѣ, обезумѣли ромъни.

Противникътъ въ пълно бѣгство, захвърляйки оржие и раници, хукна на северъ, гоненъ и сѣченъ. Тъмнината тури край на преследването. Нощта бързо прибули величавата картина на една отъ най-красивитѣ и страхотни битки. Нашата победа бѣше пълна. Разстроени напълно и понесли голѣми загуби, ромънскиятъ бригади се прибраха задъ укрепленията си при Тонрахисаръ.

Въ тази конгъръ-атака, отъ 3-и коненъ полкъ бѣха убити: 4 подофицери и 9 ефр. и конници, а ранени: 9 подофицери и 23 ефр. и конници.

Г. Подековъ,

содружникъ.

† Ст. подофицеръ НИКОЛА ВЪТЕВЪ ВЕЛЕВЪ

Роденъ е въ с. Ръжево-Конаре, Пловдивско, въ 1883 г. На 1. II. 1906 г. той бѣ повишанъ да изгълни своя воененъ дългъ и се подготви за отличенъ конникъ въ редоветъ на 3-и коненъ полкъ. Работилъ съ желание и жажда за усъвършенстване, младиятъ Никола скоро бѣ оцененъ отъ началницитѣ и назначенъ да следва учебната команда, която завършила съ отличие На 7. VII. 1910 г. бѣ приетъ на свръхсрочна служба, като взводенъ подофицеръ въ картежна ескадронъ. На тази длъжностъ го завари мо-

билизацията въ 1912 г. и като такъвъ прекарва войнитѣ 1912/13 и 1915/16 г.

На 19. IX. 1916 год., полкътъ водѣше ожесточени боеве при с. Первели. Въ единъ отъ тѣзи боеве, всрѣдъ вихра на борбата, старшиятъ подофицеръ Никола Вѣтевъ Велевъ намѣри смъртта си: убитъ бѣ на мѣсто отъ вражески курлумъ.

Той изпълни достойно своя дългъ и умрѣ като герой.

Богъ да го прости!

Ив. Стойчев.

ПОЛКОВНИКЪТ И СЪ

ВЕНЗЕЛЪТ НА 3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ.

(споменъ)

Претъ 1907 г. ак с. Поройтъ (Плѣвенско) бѣдгарсиятъ Върхонетъ. Вождъ на тѣзи руската велика княгиня Мария Павловна, сълруга на сина на Царя Освободителя — вел. князь Владимиръ, за шефъ на 3-и коненъ полкъ. Заслужо съ тѣзи, на полка се призовано ставитъ му излитъ конете и новъ вензелъ — по установения редъ — сребрѣненъ.

Тогавъ служехъ въ 3-и ескадронъ и се бѣхъ зельнъ да украсявахъ пощещението. Много ми се искаше да поставя на видно място вензела на шефа, но установиенето на образци се за тѣзише. Новият френъ, избѣщо, излитуваше младитъ офицери, които съ неутърание очекуваха да у обѣдватъ. Това забавяше ме накура, самъ да си нарисунамъ вензелъ — едно сребрѣно П, като на планинската артилерия, и едно златно М, което обхващаше П-то. Изрѣзали ти ги залепихъ на едно черпиль шото на най-видно място. Разбира се, скоро установиенитъ образци стана известни, но жельнъ вензелъ остава въ ескадрона, ако не се знае, да Балканската война.

Онова, което желая да сподѣля съ читателитъ, то е друго. Казахъ на вензелитъ у върхонетъ отъ НЦВ. Князьтъ бѣше сребрѣненъ. Казахъ се, че го е рисувалъ полковн. Даниловъ. По установения тѣзиша (на и сегашъ) редъ, вензелитъ бѣха отъ сѣкия металъ, на който имаха погонитъ; изключение правѣха Свигата и Флотата.

Трѣбаше да кажа, че сребрѣниятъ вензелъ върху сѣбирѣнитъ погони не ми хареса, но се поляриха, понеже правилото бѣ тѣково. Нашето незадоволство, обаче, не продължи много.

Тогашъ кога получихме вензелитъ — не помня, но едѣкъ се бѣха минали няколко месеци, отнакъ бѣхме поинили да ти носимъ, обяви се неяснѣността — 22 н септември 1908 г. ст. ст. Нѣколко дни следъ това монопрелесениятъ Царь пристѣгна отъ Терново въ Плевенъ, гдето се произведе парадъ на площада „Царь Сихонъ“.

Отъ дворада (къщата на Чухаревъ) по мѣстото на парадъ, Царьтъ зойде съ фойтона, ескортиранъ отъ едѣкъ полускадронъ отъ полка. Този полускадронъ се командуваше отъ лаското лейтенантъ со отъ Сомюръ ротмистъръ Хр. Гелиновъ, а азъ бѣхъ команденъ командиръ.

Въ фойтона съ Царя седѣше генералъ Мих. Савонъ. Помня, че отъкъсно нарече бѣ поставенъ да седне

генералъта, а отлѣво — Царьтъ. Азъ, следомателно, излѣхъ до лѣвото колело, непосредствено до Царя. Генералъ Савонъ на нѣколко погити ми даде знакъ, да изла до стѣпалото на фойтона — по наредѣ. Може би, тъй по-добре да прикривахъ. Моятъ конъ „Черберъ“ — иже безъ количка, во подъ валтрата, съ високи холони и разгорещенъ — често приличаше висонито на Царя.

Когато се върнахме отъ парадъ на Царьтъ сѣгна отъ фойтона. Той дѣтъ заповѣда рѣм. Гелиновъ и азъ да му се представимъ. Около 11 В бѣше на този моментъ и генералъ Марковъ П. Ние скончихме отъ конетъ и бързо пристѣгнахме лице съ лице при Негово Величество. Генералъ Марковъ, тогава инспекторъ на конницата, ми представи. Полеко той спомени, че Гелиновъ тогущо се е върналъ отъ Сомюръ, бѣхъ му отграваемъ нѣколко въпроса на френски. Следъ това Н. В. кажа нѣколко думи за моя Буенъ конь и ми благодари за службата. Следъ като се обогува и направил нѣколко крачки на двора, стрѣ се и ме поинка. Халасийки ми погони. Той заговори на генералъ Марковъ, че вензелитъ би стоель по-добре, ако е златенъ. Н. В. изпитателно ме поиндѣ въ очитъ и, на незападения гласно въпросъ, азъ си поиндѣхъ да кажа: „Тѣй вѣрно, Ваше Величество!“

Тогавъ Н. В. ми змолѣва — да предѣтъ на командира на полка, шото на другия дѣтъ да се изпрѣтъ на ген. Маркова едѣкъ погони съ златни вензели. Разбрахъ, че Н. В. желаше да види, какъ ще изглежда комбинацията.

Зимовѣцата бѣ изпитана и скоро последва Ви сонийката наредѣдане за змѣната на сребрѣнитъ вензели съ златни, но само на погонитъ и еполетитъ. На валтрѣнитъ, обаче, вензелитъ си оставахъ сребрѣни.

Вензелитъ върху войшикитъ погони асѣкога се поставяха съ бѣла боя.

Така се яви едѣковѣзичитъ случай: на шефска часть вензелитъ да не смъ по цѣлта на погонитъ, като тѣзи на погонитъ и обяви на валтра на сѣ отъ различенъ цѣтъ.

Тази подробностъ е, може би, добна, но тя не е безинтересна за историката на полка и не е бѣтъ значение за традициитъ, които се запалятятъ по този пътъ.

С.

ДВА 3-и КОННИ ПОЛКА

(историческа справка)

Сегашниятъ 3-и коненъ полкъ не е първиятъ, който носи това число, тъй както и 3-и коненъ полкъ не бѣ първиятъ съ този пореденъ №. Въ историката на нашата конница имаха по два 3-и и 5-и конни полкове.

Първиятъ 3-и коненъ полкъ е формиранъ презъ 1885 г. съ указъ, издаденъ въ др. (1-и дѣлъ) отъ комититъ стареяри въ окръжитъ: Софийска, Кюстенулийска, Райковска, Разковска, Трънска, Ломска, Дупнишка — цѣлѣтъ, зан. балканскитъ, едѣковѣзичитъ и шиферъ кадрия е бѣтъ вѣтъ отъ 1-и коненъ полкъ. Командиръ му е отъ ротмистъръ Великъ Кърджиевъ. Този полкъ е действувалъ прѣнато и следъ край на войната срещу Сърбия бѣва

разформирванъ (указъ отъ 23 н декември 1885 г.), като на негово мѣсто вѣдѣга се формира сегашниятъ 3-и коненъ полкъ.

Фактически, между двата 3-и конни полка обрѣ е само това, че нѣколко отъ случайнитъ въ първия 3-и коненъ (наречитъ неопѣнѣти още и „едѣковѣзичитъ“) случайно бѣха поиндѣли въ сѣлѣтъка на първѣтъ офицери, а въ сѣтъка на формиранитъ се сегашнитъ 3-и коненъ полкъ.

Първата 5-и коненъ полкъ бѣ формиранъ въ Добричъ, прѣсѣкнѣтвѣна на ко и въ рѣформирванъ. Следъ досега едѣтъ (1885 г.) въ сѣлѣтъка бѣ формиранъ новъ 5-и коненъ полкъ, средъ ко съ б-и, 7-и, 8-и, 9-и и 10-и конни полкове.

Г. Подековъ,
подпоручикъ

† Санитаренъ майоръ д-ръ МИХАИЛЬ ЯНКОВЪ КОВАЧЕВЪ

При обявяване на мобилизацията за Го-
лѣзната война, д-ръ Ковачевъ получи назна-

чение въ 3-и коненъ полкъ, въ чийто редо-
ве, малко по-късно, замина за Добруджа.
Следъ рещицата блестящи победи на пашата
конница при Куртъ-бунеръ, Кочмаръ, Доб-
ричъ и др., полкътъ, въ състава на конната
дивизия, води ожесточенъ бой при с. Гелен-
джикъ, гдето сан. майоръ д-ръ Ковачевъ,
изпълнявайки дълга си, получи тежки рани,
отъ които почина на 11-и октомврий 1916 г.
въ 2/1 полска болница въ гр. Добричъ.

Д-ръ Ковачевъ бѣ отъ гр. В. Търново.

Богъ да го прости!

И. П. Исаковъ,
подпоручикъ

† Вахмистъръ СТОЯНЪ ВАСИЛЕВЪ ЦОЦОРКОВЪ

Единъ отъ героитѣ на 3-и коненъ полкъ,
е и вахмистърътъ Цоцорковъ. Роденъ въ гр.
Паналорище, гнѣздото на борби срещу тур-
цитѣ за освобождението ни, той доказа съ
смъртта си въ равна Добруджа, че е до-
стоенъ синъ на родителитѣ си, взели уча-
стие въ борбитѣ за свободата ни.

Още отъ малкъ, единствената мечта на
Стояна е била — да порастне, да стане вой-
никъ, храбро да защитава отечеството си и
да умре за него, като Ботевъ, Левски, Ст.
Караджата и Хаджи Димитъръ. И наистина,
това му се удава.

Повиканъ да служи въ редоветѣ на 3-и
коненъ полкъ, той свършва подофицерската
команда и бива оставенъ за взводенъ под-
офицеръ въ 3-и ескадронъ, гдето служи
до 1913 г.

На 1-и юлий 1913 г. бѣ назначенъ за
вахмистъръ на 2-и ескадронъ, гдето служи
до смъртта си, окиченъ съ награди за от-

лични бойни действия.

Участвува въ боеветѣ на 5. X. 1912 г.
при с. Узунъ-кюй; на 17. и 26. X. при гр.
Димотика; на 4. XI. при с. Биджли; на 5. XI.
при гр. Ферез; на 6. XI. при гр. Деде-агачъ и
на 14. XI. при с. Мерхамля, гдето бѣ плененъ
Яверъ паша. Презъ 1913 г. взема участие въ
боя срещу сърбитѣ при с. Петърляшъ—Царь-
бродско. Въ 1915 г. участвува въ боеветѣ:
на 5-и и 6-и октомврий при Овеч-поле и на
29-и ноемврий — при превземането на гр.
Гевгелий.

На 21-и септемврий 1916 г. взе участие
въ атаката при с. Мустафа-ачи, гдето поло-
вината отъ състава на ескадрона излѣзе отъ
строя. Вахмистъръ Цоцорковъ остана живъ,
за да дочака 22-и октомврий, когато бѣ раз-
ржсанъ отъ единъ снарядъ на руската флю-
та, въ моментъ когато снабдяваше ескадро-
на съ бойни припаси.

Вѣчна му памет!

Г. Добревъ,
подпоручикъ

† Ст. подофицеръ ВИДЮ МАРКОВЪ ИВАНОВЪ

Свидна жертва, дивенъ презъ 1916 г., с
подоф. Видю Марковъ Ивановъ. Роденъ е въ
с. Чоба — Пловдивско, а убитъ на 21-и сеп-

темврий 1916 г. въ боя при с. Мустафа-ачи,
когато пехотата, съ приданата и конна ба-
тария, водѣше неосиленъ бой съ рожнитѣ.

Молодежи на служба бойния празник на пазка — бив май 1917 г., с. Сарж-квий — Тулчанско.

Петковъ,
Историкъ.

БОЯТЪ ПРИ ТАТАРУЛЪ — ГАРА ДУДЕЩИ НА 15. XII. 1916 г.

На 14. XII. 1916 г. конната бригада на полковникъ Табаковъ, която отъ 5. XII. бѣше въ състава на германската конна дивизия на генералъ Голцъ, продължи настѣплението си въ главната посока Казанище — Крюнци — Милошлеци — Гривица. На 14. XII. вечерта тя трѣбваше да вземе с. Крюнци, обаче по-късно последна заповѣдъ — да заеме с. Гривица. За разузнаване къмъ Смирна — Лазуль и гара Дудещи, бѣ изпратенъ развѣздъ отъ 3-и коненъ полкъ, подъ началството на ротмистъръ Захириевъ, който влѣзе въ свръзка съ отряда на генералъ Наздыковъ.

9-и коненъ полкъ зае с. Гривица съ бой. Бригадата остана да нощува въ сѣщото село при пълна бойна готовность, групирана на площада въ селото, а полкътъ зае изходитѣ на селото съ силни отбранителци застави. Къмъ 22 ч. една неприятелска ескадронъ — въроятно, била въ разузнаване — мислейки, че полкътъ е уе въ селото, се натъкна на заставата на източната крайнина на селото. Обстрелянъ въ тъмнината, той се прѣсна безредно.

На 15-я декемврий, въ 5 ч. пр. пл., предитѣ разузнавателни органи донесоха, че противникътъ отъ 4 ч. е почналъ отстъпление, като оставилъ завеси отъ слаби конни части. Конната дивизия въ 7 ч. пр. пл. продължи настѣплението си въ две посоки. На

бригадата на полковникъ Табаковъ се даде посоката Гривица — Траяна — Рошиори — Татарулъ — гара Дудещи. Още съ излизането отъ Гривица, се забеляза, че развѣздитѣ на челния ескадронъ отъ 3-и коненъ полкъ, при приближаване с. Траяна, бѣха обстреляни отъ южната крайнина на сѣщото село. Ескадронитѣ усили развѣздитѣ си, а друга часть спешно и откри огънь. Вследствие на престрелката, коноводитѣ на руския спешенъ взводъ изгубнаха конетѣ. Руситѣ се олитаха да се спасятъ съ бѣгство, обаче развѣздитѣ ги заобиколиха и плениха до единъ.

Отъ полученитѣ отъ пленениитѣ сведения се оказа, че въ с. Траяна имаше полкъ, съ батарея и два ескадрона, които въ 4 ч. пр. пл. отстъпили къмъ Рошиори — Татарулъ. Бригадата продължи настѣплението си къмъ Рошиори. Отъ това село развѣздитѣ донесоха, че то е заето отъ спешени конници. Челниятъ ескадронъ насили, за да разузнае, но противникътъ го обсипа съ огънь. Тогава този ескадронъ бѣ усиленъ съ картечница. И двата ескадрона се снесиха, а останалитѣ ескадрони предприеха обходъ на селото. При вида на този манюврър, двата противникови ескадрона на излогъ отстъпиха къмъ с. Татарулъ. При входа на Рошиори се получи донесение, че противникътъ съ два спешени ескадрона заема с. Татарулъ; откъмъ източ-

ната страна навлиза въ това село единъ пех. полкъ, а друга пехотна частъ, съ артилерия, отстъпва къмъ гара Дудещи.

Последна заповѣль — бригадата да се събере прикрито на северния край на с. Татаруль. Крътъ на бригадата излизе напредъ, за да се ориентира върху положението. Отъ к. 61 той видъ: единъ пех. полкъ, съ артилерия, отстъпва северно отъ с. Татаруль; другъ полкъ, идящъ откъмъ гара Дудещи, навлиза въ сѣщото село; между кантонитѣ № № 199 и 200, на ж. п. линия гарирани много

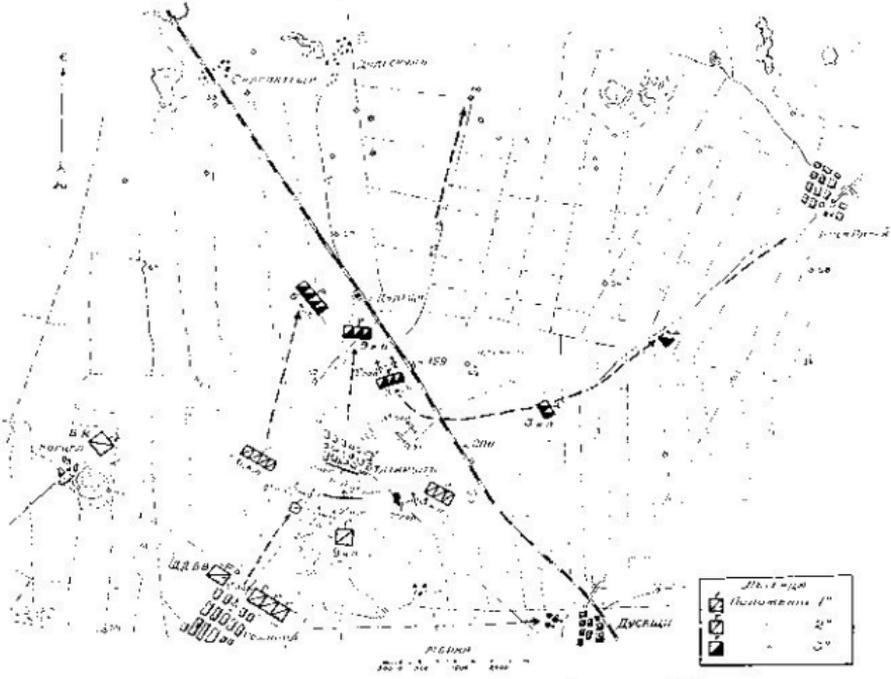
около влаковетѣ, като овладѣе и разруши ж. п. линия предъ първия влакъ.

Батареята да излизе на позиция, южно отъ селото, и да открие бръзъ огънь по задпизидитѣ и отстъпващитѣ групи.

6 и коненъ полкъ да настѣжи западно отъ селото въ посока на гара Дудещи и успоредно да преследва. 9 и коненъ полкъ — прикритие на батареята и въ мое разположение.

Боятъ около с. Татаруль се разви, както се вижда на скицата, а именно:

Челниятъ и картечниятъ ескадрони настѣжиха срещу югозападната окрайнина на

Скица на побойнито на 2-и конна бригада на 15-и декември 1916 г.

влакове, съ машини подъ пара; около влаковетѣ — движение на хора, а около кантонъ № 200 — една рота; къмъ гара Дудещи — малко конни групи.

За всичко видено се донесе въ дивизията, като се подчерта, че бригадата ще атакува, съ целъ — да отхвърли противника и да плени влаковетѣ. Бригадниятъ крътъ ориентира крътъ на полковецъ и даде следната заповѣдь: „Картечниятъ ескадронъ на 3-и коненъ полкъ да усили челния ескадронъ, който да се спеша и настѣжи срещу южната окрайнина на селото.

3-и коненъ полкъ съ три ескадрона да настѣжи въ посока на кантонъ № 200, да прогони охраната

селото; но, като наближиха на 2,000 кр. до п. отивника, последниятъ откри пушеченъ огънь по тѣхъ.

Ескадронитѣ се спешиха и продължиха настѣжението си до 1,200 кр., отгдето откриха пушеченъ и картеченъ огънь.

3-и коненъ полкъ настѣжи стремително въ посока на кантонъ № 200, вънъ отъ изстрелитѣ отъ селото.

Батареята на галогъ се подаде и зае позиция.

9-и коненъ полкъ се масира източно отъ батареята.

6-и конен полк се насочи във обходъ на селото наляво запад.

Съгласно на частите във казаните посоки, locomotivите на влаковете почнаха треконжо да свързват — знакъ за тръгване.

Батарейта зае позиции и бързо откри огън по защитниците на селото и отсепнащите северно от селото групи.

3-и конен полк продължаваше да се насочва към кантонъ № 200.

Крайният влак от кантонъ № 200 по върна назадъ, същел да избѣга къмъ гара Дудещи, но батареята обърна едно отъ оръдията си по него и съ третия спряхъ поплащия въ теждера. Влакътъ спря; отъ него слѣзяха около две роти, които се разбѣгаха къмъ Инсуратей.

3-и конен полк овладѣ кантона, разгони неприятелските стрелци, ями се предъ първия влак и пристъпи къмъ разрушаване на ж. п. линия. Въ този моментъ и защитниците на селото почнаха групово да отсепнаватъ. Батарейта преследваше съ огънъ отсепнащите.

Снешествият и картечният ескадрони действуваха енергично по фронта и принудиха противника да отсепне вънъ отъ селото.

Между селото и к. 71 имаше железнопроводни радиан, напоени съ вода. 9-и конен полк

се приготви да се понесе във атака, но мочурливият теренъ не позволи бързо движение, пъкъ и ескадронътъ, който се разрѣши и понесе и прелѣ, бѣ спрялъ отъ силен, преграденъ артил. огънъ откъмъ гара Дудещи. Полкътъ се измѣсти източно отъ ж. п. линия, но бѣ силно обстрелянъ отъ пушеченъ и картеченъ огънъ, а покъсно и отъ артилерийски огънъ, който осуети атаката.

Наилата батарея състрѣлоочи огъня си по к. 71 и принуди противника да напусне котата и гара Дудещи, и да отсепне на северъ.

Следъ завладяване на гара Дудещи, 3-и конен полк получи заповѣдь — да се насочи на изтокъ, презъ гората къмъ с. Инсуратей, и да прогони и изчисти зоната отъ противника, отсепнилъ въ тази посока.

На гара Дудещи бѣ оставенъ единъ ескадронъ отъ 9-и конен полк, а другият ескадронъ и 6-и конен полк се оттеглиха за ношване въ с. Татарулъ. Охраната на завладѣниятъ влакове се повѣри на единъ ескадронъ и 3-и конен полк.

Завладѣни трофеи: 27 машини съ 522 вагонъ. Пленници: 87 войници и 126 чиновници -- жедъвичари. Отъ вагонитъ, 170 бѣха пълни съ брашно, орнзи, маршаладъ и бискувити, а останалитъ -- съ чиновнически багажи, бойни материали и коли.

Ст. Захариевъ,

майоръ в. з.

Руска атака и наша контръ-атака при с. Горни-Дунавецъ.

Конната дивизия, следъ победоносните маршове въ Добруджа и Ромъния, бѣше съсредоточена въ С. И. Добруджа, за отбрана и охрана на дѣлния брѣгъ на р. Дунавъ, отъ Тулча до корето.

3-и конен полк бѣ разположенъ така: шаблъ, 1-и и 2-и саблени ескадрони, 1 1/2 картечни ескадрони и конногигиенниятъ взводъ — въ с. Мурузюль; 4-и сабленъ ескадронъ, 1-2 картеченъ ескадронъ и взводъ отъ конната батарея — въ с. Горни-Дунавецъ и 3-и сабленъ ескадронъ — въ с. Долни-Дунавецъ.

За отбрана и охрана на 5,200 м. брѣгова линия (отъ сръдата на юктъ Мурузюль — Горни-Дунавецъ до сръдата на юктъ Горни-Дунавецъ — Долни-Дунавецъ), 4-3 ескадронъ въ обиклоено спешенъ съставъ, състоещъ се отъ 72 бойци (отъ 126-тъ конници, 22 бѣха въ доволния отпущъ и 32 — конници), носели 7 поста отъ по 5 конници и 2 застави отъ по 18 конници и по

една картечница „Максимъ“, а конно-артил. взводъ зае позиция на ю. з. склонъ на к. 53. Между седемтъ поста, отстоящи на 700 м. единъ отъ другъ, ношно време непрекъснато патрулираха двойки до съседния шесто постъ. Двеѣ застави застанаха: едната — на к. 53, за охрана на конноартилерийския взводъ и за поддръжка на дѣлнитъ 4 поста, а другата -- на източния край на селото, за поддръжка за дѣлнитъ 3 поста. Пространството предъ постовѣт, е блато, дълбоко 0'50 — 1'50 м., обрасло съ трѣстникъ, висока 1 — 1'50 м.

Въ с. Горни-Дунавецъ имаше 72 семейства липованци — рибари, 4/3 ескадронъ бѣше назначенъ въ охрана и отбрана за 40 дни. Конно-артил. взводъ разумно възможно бѣхъ посочени за разположение отъ страна на противника съ материя доливъ по Ст. Георгиевския каналъ и бѣше готовъ за ношна стрѣлаба. Ескадронитъ разумно подетжитъ къмъ брѣга, презъ малкитъ проходи въ трѣстниката, и

установи, че появяването на противника е възможно на всяко място по бряга.

Бездействието на противника, поради революцията във Русия, отличеността му; р. Дунав и пълният покой по охранителната линия в течение на 4-5 месеца, въпреки постоянните строози занятия и беседи, — отенчаваше войниците. На 15. VII. 1917 г. конницата със заставата, командирът и коннокартечните ескадрони си устроиха забава във училищния двор. Подъ зумците на гайла и цигулка, извиха се крътни хора, а въ промеждутците конникът Давид Перец, отъ Пловдив, размиваше всички съ своите фокуси и хуморески. Към 23 ч. 30 м. дежурният по ескадрона подофицеръ доложи на единствения въ участъка офицеръ — крътъ на 4/3 ескадронъ, че отъ Св. Геор-

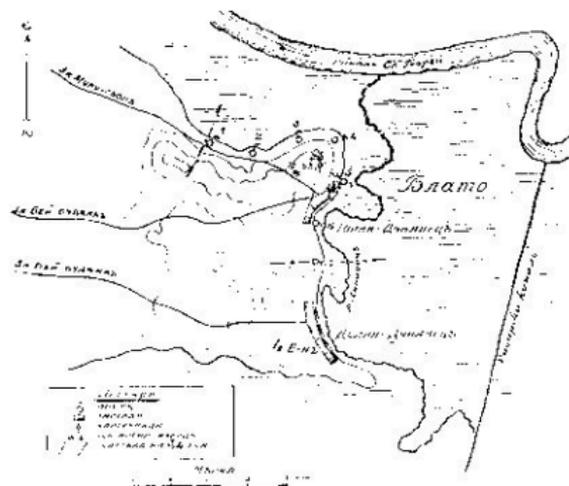

Схема за разположението на 3-а и 4-а ескадрони отъ 3-а конница по 15-а юли 1917 г.

гиевския канал на Дунава се чува бучение на моторни лодки. Предполагаме възможно нападение, крътъ на ескадрона заповяда — веднага всички да заемат служебните си места, а той се отправя въ к. 53 — своя постоянна пулгата, гдето се ориентират за движението на лодки въ западна посока. Той заповяда: конно-артилерийският взводъ на открито шарапеленъ обичай по дървените обекти на канала, а ескадронният вахмистъръ да отведе бойния и лекъ конарския обичай съ коноводетъ на 1^{1/2} км. западно отъ селото, на пътя за с. Бей-Буджакъ.

Къмъ 1 ч. 30 м. следъ сумнощъ, по звука на моторните лодки, бѣше ясно, че немци

идеть с достигналь до устието на р. Дунавътъ въ Св. Георгиевския каналъ. Крътъ на ескадрона, имайки предъ видъ, че нахождението на неприятеля е въ мѣстна зона за артилерийска стрѣла, заповяда на конно-артилерийския взводъ да захвачи и да отстъпи на 1^{1/2} км. западно отъ селото, на пътя за с. Бей-Буджакъ.

Въ това очаквателно положение, изпратиха се устно конесение съ подофицеръ до края на подка въ с. Мурунголъ. Къмъ 2 ч. 15 м. неприятелска пехотна рота напусна петте моторни лодки и, полена отъ близостъ — липавани отъ с. Горни Дунавътъ, почти изненада поста № 4, който откъ пушечна стрѣла по трѣстиката, чийто шумозвоние отъ слабия вътрѣщъ не позволи, макаръ и ерѣднощъ, прицелна стрѣла. Знобиколани отъ три страни отъ панащадъ числено презъ зхождащъ противникъ, конницата бойци отъ поста хвърлиха по три възлагачени бомби — бухалки и се отдрѣгнаха къмъ заставата, нахождаща се на к. 53. Неприятелътъ откри пушечна стрѣла по заставата, чийто хора бѣха залегнали въ стрелкови трапчета на к. 53, и въ верига настъжи въ атака. Заставата усили пушечната си стрѣла, ведно съ картечищата, но следъ 10 м. последната отказа да действува и, въпреки усилията на картечния ескадроненъ вахмистъръ Георги Гълъбовъ, отъ с. Брътзовица (Пловдивска околия), да я приведе въ действие, не можа да бѣде използвана; затова крътъ на ескадрона заповяда — ти да бѣше пренесена назадъ, при коноводитѣ.

Поради бързото частяване на неприятеля, обкръжаващъ върха на к. 53, ескадронниятъ крътъ, нѣмайки време да припили че по помощъ втората застава отъ източния край на селото и бидейки съ 20 бойци на к. 53, трѣбваше или да продължи стрѣлата и да приеме удара на пожитъ, или да отстъпи въ ю з. подножие на к. 53 и засилитъ съ войничитѣ бойци отъ втората застава, да контръ-атакува неприятеля. Въ крайна мѣментъ той взе второто решение и по единично се почна изтеглити отъ подножието на к. 53. Ескадронниятъ крътъ и двама конно-артилерийски бойци последни. Тѣхъ конници геройски застигнаха въ раненостенъ бой.

Въ ю з. подножие на к. 53 крътъ на

ескадрона подреди бойците от заставата, призова и втората заставка от източния край на селото и ги построи във верига. Във това време неприятелят почна да се окопава на ю. з. склона на к. 53; ясно се чуваше звукът на шансовия инструментъ.

Докато се подтвѣгах бойците за контъръ-атака, отъ ю. и. се долу конски тропотъ. Кръгът на 3-и сабленъ ескадронъ — ротмистъръ Акрабовъ Св., се притичаше на помощ отъ с. Долни-Дунавецъ, изпращайки на гръбъ единъ взводъ отъ ескадрона си. Това бѣше направилъ по свой починъ, въ прѣки неизвестността на положението предъ участъка му.

Дѣснофланговиятъ подофицеръ отъ веригата на заставата — Лука Гачевъ, отъ с. Лесичено (Пазарджицка околия), смутенъ отъ влезания конски тропотъ, възпламенява бомба — бухалка, предполагайки нападение. Но, разбралъ туганси, че противникъ отъ срещния брягъ на Дунава не може да ни атакува въ коненъ строй, и че идещитъ сж нѣти кавалеристи, не хвърля бомбата. И, докато се чули какво да прави, бомбата избухна и го убива. Така нещастно завърши жизнерадостниятъ, пѣргавъ, храбъръ и доблестенъ подофицеръ.

Удѣлжена съ изпратения на помощъ взводъ отъ 3-и сабленъ ескадронъ, веригата, по сигнала съ свирката на ескадронния кръгъ и водена отъ него, се вдигна да контъръ-атакува неприятеля. Последниятъ, дочуль за пристигналата помощъ по конския тропотъ и узналь за контъръ-атаката, веднага отстъпи и нагази въ блатото, прикригъ отъ тръстиката,

Ескадронътъ зае висотата — к. 53, когато утринната заря почна да тони мрака. Въ 3 ч. 30 м. сутринята 4/3 ескадронъ зае пълно мѣстата си и върна конно-артил. взводъ на позицията му, за да открие стрелба по отстъпващитъ по Св. Георгиевския каналъ моторни лодки. Взводътъ откри огънь, но нѣмаше попадения.

Неприятелятъ изостава: 4 ранени и 1 убитъ (възможно е да е имало още леко ранени, отнесени или укрыти въ тръстиката), около 20 броя шансовъ инструментъ, 30 металически бомби и 12 ятарки, пълни съ вода.

4/3 ескадронъ даде три скъпи жертви — убити: ранени нѣмаше, нито пленници.

Къмъ 4 ч. сутринята на к. 53 последователно пристигнаха: кръгът на полка, подполковникъ Фтиченъ, кръгът на 2-а конна бригада, полковникъ Табаковъ, и кръгът на конната дивизия, полковникъ Т. Мирковъ. Тѣ се осведомиха за изживяното, дадоха инструкциитъ си и се отпращаха за щабонетъ си.

Ранениятъ, и следъ три дни починалъ, старши подофицеръ отъ 38-и пех. руски полкъ потвърди, че нападението е било водено отъ дружиненъ кръгъ (съ единъ зрявъ кръкъ, а другиятъ — държель отъ колѣното надолу) съ една пех. рота — доброволци. Убитиятъ и ранениятъ мирисежа на руски.

4/3 ескадронъ успѣ да се справи самъ съ противника, изключвайки помощта — единъ взводъ отъ 3-и сабленъ ескадронъ. Працианиятъ на помощъ ескадронъ отъ 4-и коненъ полкъ, отъ с. Бей буджакъ, не стигна, понеже се отдѣлилъ само на 2 — 3 км. източно отъ това село.

Г. Добревъ,
подпоручикъ

✠ Подпоручикъ Янкулъ Георгиевъ Донковъ.

Отъ всички дѣла, съ които може да се гордѣе човѣкъ, нѣма дѣло, което да се равнява по величине съ смъртта за отечеството.

Съ такава смъртъ завърши своя житейски пѣтъ подпоручикъ Донковъ.

Подпоручикъ Донковъ е свидна и скъпа жертва, която каречниятъ ескадронъ отъ 3-и коненъ полкъ даде презъ войната — 1918 год.

Роденъ е въ подбалканския гр. Карлово. Убитъ е на 28-и септемврий 1918 г. при манстира „Св. Илия“, около гр. Св. Николе.

† Подпоручикъ Гр. Фингаровъ

Подпор. Фингаровъ е роденъ въ Асеновградъ презъ 1899 г., а първиятъ офицерски чинъ получи въ 1920 г.

Той е жертва въ мирно време, изпълняващ дълга си — да защити честта на граждани, оскърявани отъ няколко милини млади доброволци.

Това стана въ онова време, когато партизанската повара бѣ проникнала до казармената ограда и правѣнеопити да разврати бѣлг. войникъ.

На една отъ гаригѣ между Пловдивъ и Бѣлово, младиятъ подпор. Фингаровъ бѣ прострелянъ на 30-и юний 1923 г. и почина на 4-и юлий с. г.

Да бѣде вѣчна паметьта му!

И. С.

Жълтиятъ цвѣтъ и нашата конница

Жълтиятъ цвѣтъ се явява на два пѣти (презъ 1886 и 1907 г.) въ приборното суюно на 3-и коненъ полкъ. Върото присъединяне е въ недремѣнна връзка съ първото, което не е продължило много.

Не е възможно да се установи, имало ли се е презъ видъ нѣщо, когато е станало първото присъединяване, или то е станало само като сръдство за отличие, което е извѣтвило.

И все пакъ, това е щастливо съпадение, защото българската история отбелязва съществуването на една канна чета, която е имала този цвѣтъ, като свой отличителенъ знакъ.

Въ своята книга — „Страданията на българитѣ и освобождението на България въ 1877-78 г.“ Г. Димитровъ пише (стр. 99—113), че около 20-и юний 1877 г. начело на Каварненскитѣ християни, за организирани самоотбраната на града, застаналъ Джерафоглу Амира. Той билъ 35 годишенъ, извѣстенъ търговецъ, уменъ и храбрътъ мъжъ, вѣхващъ добрина на всички. Водилъ е упорита борба, въ очакване да дойде помощъ отъ настѣпващитѣ отъ северъ руски войски. Следъ отчаяна борба въ училището, и оставенъ отъ повечето бѣрци, той избѣга къмъ руска страна. Това става на 10-и юлий. Населението се връска въ Балчикъ, Варна и другеде. Следъ нѣколко време, въ часене на голѣма опасностъ, Амира пристига заедно съ руски казаци и населението си отдѣля, всѣки се прибира въ своя дола.

Презъ време на своето отсъствие отъ Каварна, Амира образувалъ въ Кисселия и Меджикия една конна чета, наричана „драгунската“, отъ около 80 доброволци — българи отъ ераловѣтъ Силистра и Балчикъ. Въ началото тази чета била командувана отъ Амира, а после отъ Бончо Павловъ Бунали, а после отъ капитанъ Радоничъ. Тази чета прелетувала разбѣгнѣтъ на доносѣтъ казаци, а въ боя при Добричъ прѣсѣкна телеграфната жица съ Варна и изолдирала турскитѣ войски. „Драгунската“ показала коустрашима ревнителностъ и при настѣпването къмъ Провадия, и като доближила Варна, разпалила ж. п. линия при Габелже.

Тази конна чета отъ доброволци съ високъ ко-

ненъ духъ не е имала особено обѣтвило, но — жълти шпанти на капацитѣ, за отличие. Тогавъ жълтиятъ цвѣтъ бѣ кръстенъ за първи пѣтъ въ бой отъ българи.

Трѣбва да се отбележи, че жълтиятъ цвѣтъ се срѣща въ формитѣ на всички войски. Изброяването на коннитѣ полкове съ това приборно суюно въ всички държави, е трудно. Ще направимъ това само за старата руска Армия, съ чинито традиции сме свързани тѣсно.

Лейб-гвард. кирасирски полкъ	
7-и драгунски Кинбурски	„
8-и „ Астрахански	„
20-и „ Финландски	„
Приморскитѣ драгунски	„
4-и улански Харковски	„
8-и „ Вознесенски	„
12-и „ Бѣлгородски	„
13-и „ Владимирски	„
4-и хусарски Мариуполски	„
8-и „ Лубенски	„
12-и „ Ахтирски	„
13-и „ Нарвски	„
14-и „ Митавски	„

Полковѣтъ, предъ чийто номеръ е поставена звездичка (*), сж участвували въ Освободителната руско-турска война и сж получили особенни награди за отличията си тогава.

Нека подчертава, че отъ около 40 руски конни полкове, участвували въ тази война, почти половината сж съ жълто приборно суюно.

Жълтиятъ цвѣтъ остава по традиция, неофициално, собственостъ на 3-и коненъ полкъ. Той трѣбва да го сѣжи, като помни, че го има отъ името на „драгунската“ отъ 1829 г. и по волята на първия бѣлг арски князь и на първия български царъ на 19-ого царство.

Първиятъ жълтъ цвѣтъ на 3-и коненъ полкъ бѣ лимоненъ, а вториятъ — почти портокаловъ. Лимоневиятъ цвѣтъ презъ 1907 г. се запази за 4-и и Пѣтвенски на И. Ц. В. Престолонаследника полкъ.

В. М. С.

ПО ИСТОРИЯТА НА 3-и КОНЕНЪ ПОЛКЪ

Написването на историята — мирсовременна и бойна, на 3-и коненъ полкъ, бѣ възложено миналата година на полковникъ В. Бойдевъ. Историята е къмъ свои край и скоро ще бѣде сложена подъ печатъ.

Въ нея сѣ засегнати всички въпроси, отъ формирането на полка до края на Голѣмата война, до толкова, до колкото се разполага съ официални документи.

Книгата ще съдържа около 28 печатни коли, като къмъ нея сѣ дадени всички скици, които обясняватъ събитията, и сѣ приложени фотографии изъ найинтереснитѣ моменти отъ живота на полка.

Особено внимание е обърнато върху бойната дейностъ на 3-и коненъ полкъ тъй като този полкъ е взелъ активно участие, както въ Балканската война — въ състава на 2-а конна (сборна) бригада на полковникъ Ал. Таневъ, така и въ Свѣтовната война — въ Македония, съ конната дивизия на генералъ Таневъ, въ Добруджа — съ конната дивизия на генералъ Колевъ и въ Влашко — въ състава на конната бригада на полковникъ Табаковъ.

При тѣзи хубави действия, които има 3-и коненъ полкъ, за съжаление е обстоятелството, че позеето отъ официалнитѣ документи въ полка и въ Историческата комисия не сѣ запазени. Особено това се вижда за междусоюзническата и за Свѣтовната война. Въпрѣки грижливото водене на дневницитѣ и реляциитѣ отъ страна на пѣхотн ескадрони и взводни командири, много документи липсватъ. Това е наложило, щото писачътъ на историята да се справя съ документитѣ на погорнитѣ или по-долни единици, а най-вече да разпитва участници или да използува написани въ списанието трудове. По такъвъ начинъ, въвѣде е възможно, щото негде да сѣ допуснати известни пропуски, или пъкъ пѣхотн събития, безъ да страдатъ отъ гледище на достъпностъ, да не сѣ описани ярно и съ нужния ефектъ. Затова всички участници въ войнитѣ могатъ да прегледатъ труда и да си дадатъ нужнитѣ бележки, безъ да драскатъ по него. Така тѣ ще допринесатъ за изясняване на историческитѣ събития и възможности, щото да се допълни онова, което, по липса на официални документи, случайно е пропуснато. Само следъ така прегледания и допълненъ трудъ, историята на 3-и коненъ полкъ ще бѣде сложена подъ печатъ.

Съ особено доволство би могло да се очаква, че всички участници въ войната не ще покажатъ своя грулъ, за да бѣдатъ ползани по излагане дѣлата на чиноветѣ отъ полка, за наиздание и възпитание на младото конно поколение.

Въпроситѣ, които се разглеждатъ въ книгата, въ голѣми линии, сѣ следнитѣ:

I. Животътъ на полка отъ формирането му до Балканската война.

II. Действията на полка въ Балканската война.

III. Действията на полка въ междусоюзническата война.

IV. Мирниятъ периодъ преди Свѣтовната война.

V. Действията на полка въ Македония презъ Свѣтовната война.

VI. Действията на полка въ Добруджа презъ Свѣтовната война.

VII. Действията на полка въ Влахия презъ Свѣтовната война.

VIII. Действията на полка въ Добруджа презъ 1917 год.

IX. Отново на Македонския фронтъ въ края на 1918 год.

X. Следъ войната — 1918 год.

Особено ще бѣдатъ ценни оръзи материали, които участниците биха дали по действията на 3-и коненъ полкъ презъ междусоюзническата война, въ Добруджа и при края — на Македонския фронтъ.

При написване историята на полка, авторътъ се е старалъ да се придържа напълно къмъ официалнитѣ документи. Извънъ рамкитѣ на тѣзи документи се е излизало само тамъ, гдето е трѣбвало да се опишатъ покартинно известни събития, безъ да страда достоверността, и тамъ, гдето липсватъ кивито и лѣ документи. Скицитѣ сѣ изработени по най-простъ начинъ, така че и хора безъ военно подготвка да могатъ лесно да бѣждатъ известно историческо събитие. Езикътъ е простъ, леко разбираемъ и на всяко действие е обявена първопричината. Така, отъ общото се описва къмъ частното, което дава възможностъ, всѣки бой да се постави на нужното мѣсто и на зависимостъ отъ общитѣ събития, които се развиватъ преди и около него. Показватъ се инициативата на 3-и коненъ полкъ да има собствена история, да се утвърди съ дѣлени успѣхъ.

С П И СЪ КЪ

на загиналите за Отечествения чинове от 3-и коняк полк през войните 1912—1913 и 1915—1916 г.
и през септемврийският събития в 1923 г.

№ по ред.	Чин, име, презиме и фамилия	Место-рождения	На коя дата е убит или умира от раните или болести	Где е убит
ШАБА НА ПОЛКЪ				
1	Сам. майоръ Михаилъ Ал. Кочачевъ	В. Търново	11. X. 16 г.	с. Геленджикъ
1-я ЕСКАДРОНЪ				
1	Подпор. Груйо Фигароловъ	Пловдивъ	4. VII. 23 г.	гара Сврама-бой
2	Мл. подпор. Алевси М. Чолевъ	с. Градина	21. IX. 16 г.	Мустафа-ази
3	Ефр. Мико П. Минковски	с. Бяла	-	-
4	„ Стефанъ П. Тодоровъ	с. Габеръ	15. VI. 17 г.	с. Гор. Дунавъ
5	„ Георги Кост. Барбовъ	с. Чепанево	9. I. 16 г.	гр. Велесъ
6	„ Василъ Влак. Димитровъ	с. Джебене	12. V. 16 г.	гр. Мелитинъ
7	„ Киро Сим. Самаркиевъ	Клисура	22. IX. 16 г.	гр. Добричъ
8	„ Петъръ П. Байковъ	с. Ръката	-	-
9	Кон. Никола Геновъ Куртевъ	с. Калъкия	-	Мустафа-ази
10	„ Георги Запелъ Гюжковъ	с. Черв. брѣга	-	-
11	„ Иванъ Кочевъ Тренарински	с. Кара сарди	4. X. 16 г.	с. Геленджикъ
12	„ Иванъ Стояновъ Комитовъ	с. Гилери	24. IX. 16 г.	с. Кара Омеръ
13	„ Симеонъ Кру. Руианковъ	Панагюрище	13. III. 18 г.	с. Св. Сасуръ
14	„ Димо Фил. Роглевъ	с. Стрелци	20. X. 17 г.	с. Джебене
2-я ЕСКАДРОНЪ				
1	Подпор. Станъ Димитровъ	Плевнѣ	8. X. 12 г.	с. Ювѣ-бювъ
2	Валм. Стоянъ Василевъ	Панагюрище	22. X. 16 г.	с. Умеръ-гювъ
3	Ст. подпор. Видо М. Пашевъ	с. Чоба	21. IX. 16 г.	с. Мустафа-ази
4	Мл. подпор. Божо П. Костадиновъ	с. Елѣий	-	-
5	„ „ Герганъ К. Янковъ	с. Соколя	-	-
6	„ „ Мило Гюл. Касбовъ	с. Вѣтрель	27. IX. 16 г.	-
7	Ефр. Пауль Зв. Вракчунювъ	с. Рехмелии	21. IX. 16 г.	с. Мустафа-ази
8	„ Минео Минеовъ Дивия	с. Шипово	-	-
9	„ Койчо Дончевъ Мартовъ	с. Рехмелии	-	-
10	„ Христо Николовъ Лазаровъ	с. Джебене	27. IX. 16 г.	-
11	„ Лалко Ив. Марковъ	с. Сирѣва	3. XI. 16 г.	г. Сара-юртъ
12	Кон. Рашель Велковъ Ганевъ	с. Ч. П. Мехла	17. X. 12 г.	гр. Димитриа
13	„ Костадинъ Ив. Ганевъ	с. Панагюрище	21. IX. 16 г.	с. Мустафа-ази
14	„ Тодоръ Кру. Панагюрищевъ	с. Г. Инѣнево	-	с. Гемръ-гювъ
3-я ЕСКАДРОНЪ				
1	Подпор. Януля Домонвъ	гр. Карлаво	28. IX. 18 г.	Мал. Са. Глия
2	Мл. подпор. Иля Плъвъ Иваневъ	с. Кадършинъ	17. X. 12 г.	гр. Димитриа
3	„ „ Христо Елиевъ Шювъ	с. Батикъ	14. X. 15 г.	с. Драгово
4	„ „ Тодоръ Пен. Ангеловъ	с. Бяла	19. IX. 16 г.	с. Топра-хисаръ
5	Ефр. Тана Стамбовъ Минчевъ	с. Сукучукъ	25. с. 13 г.	гр. Манера
6	„ Стоянъ Дин. Николовъ	с. Келиево	19. IX. 16 г.	с. Топра-хисаръ
7	„ Пинелъ Ал. Георгиевъ	с. Стамбани	22. IX. 16 г.	гр. Добричъ
8	„ Христо Гемля Ибишевъ	с. Цѣрово	2. X. 15 г.	-
9	Кон. Георги П. Стойковъ	с. Бошуля	19. IX. 16 г.	с. Топра-хисаръ
10	„ Ангелъ Вел. Пановъ	с. Демѣржалеръ	-	-
11	„ Никола Х. Янѣвъ	гр. Солунъ	-	-
12	„ Василь Лаз. Димитровъ	Пазарджикъ	23. X. 15 г.	гр. Добричъ
4-я ЕСКАДРОНЪ				
1	Майоръ Никола Чунчевъ	Пазарджикъ	19. IX. 16 г.	с. Умшаръ
2	Тодоръ Георги Тодоровъ	-	25. X. 15 г.	с. Д. Оухово
3	Мл. подпор. Иванъ Нин. Ангеловъ	с. Дял. Иманъ	8. X. 12 г.	с. Ювѣ-бювъ
4	„ „ Лазаръ Дѣл. Минчевски	с. Гюл. Амаръ	8. VI. 14 г.	с. Орѣнѣ
5	„ „ Лука Гемля Пасковъ	с. Лѣново	15. VI. 17 г.	с. Дял. Дунавъ
6	Мл. подпор. Димитр Христовъ	с. Лѣново	14. X. 14 г.	с. Мустафа-ази
7	Кон. Георги Ив. Русевъ	с. Кирѣлий	7. X. 15 г.	гр. Цуково
8	„ Сава Ив. Бочевъ	с. Гилери	24. X. 15 г.	с. сръпче
9	„ Викторъ Вла. Дончевъ	с. Катунѣ	19. IX. 16 г.	с. Топра-хисаръ
10	„ Тодю Кочевъ Панковъ	с. Джебене	22. IX. 16 г.	с. Джебене

11	Кон. Костандил Дъл. Василевъ	с. Гол. конаре	15. VII. 17 г.	с. Гор. Дунавецъ
12	" Иванъ Н. Кацарски	" "	3. II. 13 г.	гр. Родосто
13	" Апостолъ Г. Думковъ	с. Куилевъ	8. IV. 17 г.	с. Бей-бужалъ
14	" Георги Ланевъ. Кръстовъ.	с. Мирково	23. IX. 17 г.	г. Аджигьолъ
15	" Добри Яневъ. Ташевъ	с. Дол. позень	27. VIII. 17 г.	В. Болница София
16	" Георги Митевъ	с. Страдаже	14. IX. 23 г.	с. Мухово
КАРТЕЧЕВИ ЕСКАДРОНЪ				
1	Пор. Асенъ Минковъ	гр. София	28. VI. 13 г.	гр. Босилеградъ
2	Ст. подоф. Никола Вълчевъ Велевъ	с. Ръж. конаре	19. X. 16 г.	с. Первели
3	Мл. " Кълю Таневъ Долевъ	с. Гълъбъ	28. VI. 13 г.	гр. Босилеградъ
4	Ефр. Тодоръ Цанковъ Заневъ	с. Г. Кюселаре	21. X. 16 г.	с. Текиръ-гьолъ
5	" Захари Николовъ Исковъ	с. Дог. конаре	4. I. 17 г.	гр. Мачинъ
6	Кон. Василь Иотовъ Нациовъ	с. Боженоцъ	21. IX. 16 г.	с. Мустафа-ачи
7	" Стоянъ Кост. Николовъ	с. Дуланджа	21. X. 16 г.	с. Текиръ-гьолъ
8	" Кирилъ П. Глгоровъ	гр. София	15. VII. 17 г.	с. Моручьолъ
9	" Благой Анасовъ	с. Татарово	5. IV. 13 г.	гр. Родосто
10	" Петъръ Цвайтановъ	с. Шинково	5. V. 13 г.	"
11	" Христо Хар. Пановъ	гр. Клисура	13. VIII. 16 г.	Върба порта
12	" Димитъръ Анд. Кавашки	с. Д. Раковница	14. IX. 16 г.	гр. София
13	" Проланъ Хр. Продановъ	"	3. VIII. 18 г.	гр. Парачинъ
КОНО-ПИОНЕРЕНЪ ВЪЗВОДЪ				
1	Кон. Христо Вас. Треневъ	с. Рила	21. X. 16 г.	с. Текиръ-гьолъ
2	" Стойко Манчевъ Ичановъ	с. Радсина	18. X. 17 г.	гр. София
НЕСТРОЕВИ ВЪЗВОДЪ.				
1	Кон. Илия Петровъ Крелунковъ	с. Пранга	9. II. 18 г.	с. Аджигьолъ

Читатели.

Горниятъ списъкъ съдържа 71 имена на чинове отъ полка, загинали презъ самитъ войни. Положително е, че има още имена на по-късно загинали, вследствие на рани и болести, придобити презъ самитъ войни или при носене службата въ мирно време.

Тъзи имена ще се издиратъ отъ история на полка и ще се внесатъ въ този списъкъ, а отъ страницитъ на полковата история тѣ ще бждатъ издълбани върху бждещи паметникъ на полка, както и върху особенитъ плочи въ ескадронитъ помѣщения и полковия музей.

Поради неизмѣрната по ценностъ жертва, дадена отъ записанитъ въ този списъкъ чинове отъ полка, въ името на народнитъ ни идеали, споменътъ за тѣхъ буди въ душата на всѣки тѣхенъ другаръ и близъкъ дълбоко двойно чувство: общочовѣшка жалъ за преждевременната имъ смъртъ и българска и военна гордостъ предъ подвизитъ имъ.

Ето защо, нашиятъ дългъ къмъ тѣзи славни воители отъ 3-и коненъ полкъ ни подсказва:

1. Да направимъ жертва и подкрепимъ дълготъ за написване полковата история и изграждане достоенъ паметникъ.

II. Да положимъ усилия да се събератъ портретитъ имъ за украса на полковия музей—храмътъ на полковата бойна слава.

Дългътъ е общъ, и нека всички, кой както може, да съдействуваме за достигане горнитъ свети цели.

Нека всѣки използва възможноститъ да подбѣша, събира и изираха портретитъ на загиналитъ, като се има предъ видъ, че за сега полкътъ е лишень отъ портретитъ даже на голѣма частъ отъ загиналитъ офицери.

Въпросътъ е важенъ и влѣче отговорности за всички насъ, които сме живи и можемъ да направимъ нѣщо въ това отношение, и то не само за загиналитъ отъ 3-и коненъ полкъ, а за всички български синове, които положиха живота си за Царъ и Родина и умрѣха, за да живѣемъ ние, нашитъ и тѣхни потомци.

На загиналитъ — вѣчна слава, а на живитъ — воля да изпълнятъ дълга си къмъ тѣхъ и бждещето на България!

P. П. К.

СЪДЪРЖАНИЕ

Слово :	Стр.
1) Славните мѣста за полка	3
2) Паметни документи	6—7
3) 3-и конен полкъ	8
4) За шефа на полка	9
5) По друма на славата—стихове отъ Ог. Липовски	10—11
6) Животъ и дѣла на 3-и кон. полкъ—отъ полк. Ракаровъ	12
7) Конната атака при с. Юва бюкъ . . . . . отъ кап. Митревъ	20
8) † Подпор. С. Димитровъ — отъ подпор. Б. Стойковъ	21
9) Боятъ при Димотика — отъ подполк. Спиридоновъ	22
10) Боятъ около Мерхамлъ—отъ майоръ Кожухаровъ	24
11) † Пор. Ас. Минковъ — отъ пор. Л. Петровъ	26
12) 3-и кон. полкъ при Велесъ—отъ пор. Ценовъ	26
13) † Подпор. Г. Тодоровъ — отъ пор. Л. Петровъ	29
14) Атаката при с. Мойна—отъ майоръ Д. Поповъ	29
15) Боятъ при Узунларъ—отъ майоръ Петровъ	32
16) Съ 3-и к. п. презъ 1915—16 г.—отъ полк. о. з. П. Николовъ	34
17) † Майоръ Н. Чунчевъ —отъ подпор. П. Исаковъ	35
18) Конната атака при Мустафа-ачи—отъ подполк. Стоевъ	35
19) † Ст. подоф. Н. Велевъ —отъ подпор. Подековъ	37
20) Вензелътъ на 3-и к. п.—отъ полк. о. з. Ив. Стойчевъ	38
21) Два 3-и конни полка	38
22) † Сан. майоръ Дръ Ковачевъ —отъ подпор. Подековъ	39
23) † Вахм. Ст. Василевъ —отъ подпор. Исаковъ	39
24) † Ст. подоф. В. М. Ивановъ —отъ подпор. Добревъ	39
25) Боятъ при Татарулъ—отъ кап. Петковъ	40
26) Руска атака и пр. при Горни-Дунавецъ—отъ майоръ о. з. Захариевъ	42
27) † Подпор. Я. Донковъ —отъ подпор. Добревъ	44
28) † Подпор. Фингаровъ —отъ С.	45
29) Жълтиятъ цвѣтъ и нацата конница—отъ И. С.	45
30) По историята на полка—отъ В. М. С.	46
31) Списъкъ на загиналите отъ полка	47—48

Снимки и чертежи

48 портрети, 8 схеми и 2 факсимилета.

1886

1936

3

Командиритѣ на коненз полкз

Майоръ К. Ботйовъ
отъ 23. XII. 1885 г. от ст.

† Подполк. Никушевъ
отъ 2. XI. 1891 г.

Подл. П. Салабашевъ
отъ 30. IX. 1895 г.

† Подл. В. Кърджиевъ
отъ 27. I. 1898 г.

† Подл. Т. Поповъ
отъ 26. III. 1900 г.

† Подл. Ал. Танчевъ
отъ 16. VI. 1902 г.

Подл. П. Мотовичъ
отъ 14. I. 1907 г.

† Подл. Юр. Велчевъ
отъ 10. XI. 1910 г.

† Подл. М. Тощковъ
отъ 23. IX. 14. г.

† Подл. П. Мачевъ
отъ 23. IX. 1914 г.

Подл. П. Николовъ
отъ 12. XI. 1915 г.

Подл. К. Митовъ
отъ 8. VII. 1916 г.

Подл. Д. Фтичевъ
отъ 16. I. III. VII. 1918 г.
и отъ I. XI. 1918 г. {23.
XII. 1923 г.

Подл. Т. Христовъ
отъ 2. VII. 1918 г.

Подл. Н. Станимировъ
отъ 24. XII. 1920 г.

Подл. Д. Христовъ
отъ 1. I. 1922 г.

Подл. Ив. Стояновъ
отъ 25. VI. 1926 г.

Подл. Ив. Марковъ
отъ 18. VI. 1929 г.

Подл. Фт. Жилковъ
отъ 1. VI. 1930 г.

Подл. Ст. Стоевъ

Подл. М. Златустовъ
отъ 1. VI. 1934 г.

Подл. П. Райановъ
отъ 27. IV. 1935 г.

Подполк. Д. Кузмовъ
отъ 25. V. 1936 г.